

# NACRT ODRŽIVOG ŽIVOTA

IZVJEŠĆE O  
RADU ZA  
2023.



Europska  
investicijska banka | Grupa



# NACRT ODRŽIVOG ŽIVOTA

IZVJEŠĆE O  
RADU ZA  
2023.



Europska  
investicijska banka | Grupa

**Izvešće o radu Europske investicijske banke za 2023.  
Nacrt održivog života**

© Europska investicijska banka, 2024.  
98 – 100, boulevard Konrad Adenauer  
L-2950 Luksemburg

Sva prava pridržana.

Sve upite o pravima i davanju dopuštenja treba uputiti na adresu [publications@eib.org](mailto:publications@eib.org).

Više informacija o aktivnostima EIB-a dostupno je na našim mrežnim stranicama na [www.eib.org](http://www.eib.org).

Možete se obratiti i našoj informativnoj službi na adresi [info@eib.org](mailto:info@eib.org). Predbilježite se na naš e-bilten na stranici [www.eib.org/sign-up](http://www.eib.org/sign-up).

Izdavač: Europska investicijska banka  
Tiskano na papiru FSC®.

# SADRŽAJ

- 4 UVODNA RIJEČ**
- 6 GLAVNI NAGLASC IZ 2023.** Podaci o kreditima i učinku
- 8 EIB U VAŠOJ ZEMLJI** Krediti po pojedinim državama
- 10 EIB u vašem svijetu** Krediti izvan Europske unije
- 12 RJEŠENJA ZA INOVACIJE KOJE DONOSE PROMJENU**
  - 14 Njemačka: Kad papirologija postaje pitanje života i smrti
  - 15 Španjolska: Od znanstvene fantastike do znanstvene zbilje
  - 16 Nizozemska: U prilog širenju kružnosti
  - 17 Inicijativa europskih tehnoloških predvodnika: Rizični kapital u službi lakšeg financiranja rasta
  - 18 Italija i Irska: Inovacije za koje biste trebali čuti
  - 19 Poljska: Sondiranje u službi ranog otkrivanja raka dojke
  - 20 Španjolska: Na sunčev pogon
  - 21 Italija: Zgodno, dobro i brzo
  - 22 Nizozemska: Pomilovanje za piliće
- 24 RJEŠENJA ZA ZELENIJU KARTU EUROPE**
  - 26 Poljska: Za zeleniju i humaniju sredinu
  - 27 Nizozemska: Održiva bolnica
  - 28 Belgija: Zidarski blokovi koji jedu ugljik
  - 29 Grčka: Raditi s prirodom, a ne protiv nje
  - 30 Španjolska: Ideja puna svježine
  - 32 Češka, Slovačka, Mađarska i Rumunjska: Gigavat na krovu
  - 33 Španjolska: Obnova energetske kapaciteta Europe
- 36 RJEŠENJA ZA POGONSKI KOTAČ JEDNAKOSTI**
  - 38 Italija: Bolje obrazovanje uz štednju energije
  - 39 Španjolska: Škole za predgrađa
  - 40 Njemačka i Italija: Novi vlakovi, nove linije, nova tehnologija
  - 42 Francuska: Punjenje baterija
  - 43 Nizozemska: Roboti su tu, a sad put pod kotače!
  - 44 Bugarska i Portugal: Svi na palubu!
  - 46 Litva: Prirodne prometnice
  - 47 Španjolska: Na liniji borbe protiv spolnog uznemiravanja
- 48 RJEŠENJA ZA PRAVEDNIJU I ZELENIJU KARTU SVIJETA**
  - 50 Kenija izbliza: Zeleni model u Africi
  - 54 Ukrajina: Nikada ih nećemo ostaviti na cjedilu
  - 56 Egipat izbliza: Mali poduzetnici na obalama velike rijeke
  - 60 Srbija: Zeleni faktor X
  - 62 Maroko: Nakon potresa
- 64 GLAVNI PODACI O ZADUŽIVANJU: ODAKLE DOLAZE SREDSTVA**
  - 65 Ozelenjivanje ulančanog bloka
- 66 GLAVNI NAGLASC IZ OPERATIVNOG PLANA GRUPE ZA RAZDOBLJE 2024. – 2026.**
  - 67 Upravljanje

# UVODNA RIJEČ PREDSJEDNICE

**N**acrt je dokument s crtežima, dimenzijama i bilješkama. Naše godišnje izvješće o radu pod naslovom *Nacrt održivog života* **iscrtava** živopisne slike korisnika projekata Europske investicijske banke. Sadrži podatke o **dimenzijama** naših golemih sveukupnih ulaganja i važnosti naših zajmova za svakog od naših korisnika. U njemu se **bilježe** politike EU-a te stručna znanja i iskustva na kojima počiva svako od naših ulaganja.

**Nacrt Europske investicijske banke za Europu temelji se na viziji inovativne i zelene budućnosti obilježene jednakošću, a ta budućnost ne završava na granicama Europske unije.** U izvješću se iznosi potanki osvrt na tehnološke pomake u području umjetne inteligencije, zdravstvene zaštite i biotehnologije, zbog čega i ulažemo u revolucionarne nove tehnologije. Ističe se naša posvećenost izgradnji zelenog gospodarstva i potpori novim idejama u području zelenih tehnologija koje su prijeko potrebne želimo li zauzdati klimatske promjene posvuda u svijetu. Daju se slikoviti primjeri važnosti ulaganja u infrastrukturu koja nam omogućuje da s jednog mjesta stignemo na drugo, obrazujemo svoju djecu i osjećamo se sigurnima od bilo kakvog uznemiravanja. Učinci našeg rada izvan Europske unije izlažu se u pričama koje donose pogled izbliza na to kako svoje projekte provodimo na terenu u partnerskim zemljama Afrike i drugdje. A u svemu se ogleda vrhunac dvanaestogodišnjeg razdoblja pod vodstvom Wenera Hoyera, kojemu je drugi mandat na dužnosti predsjednika istekao po završetku 2023. To što sam ga naslijedila pričinja mi veliku čast.

Ovaj nacrt **već nam služi kao podloga za izgradnju budućnosti Europe.** Dokaze o tome pronaći ćete u podacima o našim kreditima i zaduživanju. A što se tiče predstojećeg razdoblja, pogledajte samo goleme obveze koje smo preuzeli, a koje se iznose u Operativnom planu Grupe za razdoblje od 2024. do 2026. U svemu što je ovdje sadržano jasno se ogleda naša nakana da tu budućnost oblikujemo na dobrobit svih građana Europe, naših susjeda i naših partnera posvuda u svijetu.

Ovo izvješće zorno pokazuje da Europska investicijska banka nikad dosad nije bila toliko presudna za Europu i svijet koliko je to danas. Presretna sam što sam preuzevši dužnost predsjednice postala dio ovog sjajnog projekta i polazem velike nade u ono što nas očekuje u godinama koje nam predstoje.

**Nadia Calviño**

## UVODNA RIJEČ PREDsjedNICE



# GLAVNI NAGLASCI IZ 2023.

## GRUPA EIB-A U 2023.

UNUTAR EU-A	78,3 mlrd. €
IZVAN EU-A	9,5 mlrd. €
<b>UKUPNO</b>	<b>87,8 mlrd. €</b>

## EUROPSKA INVESTICIJSKA BANKA U 2023.

UNUTAR EU-A	66,5 mlrd. €
IZVAN EU-A	8,6 mlrd. €
<b>UKUPNO</b>	<b>75,1 mlrd. €</b>

## EUROPSKI INVESTICIJSKI FOND U 2023.

UNUTAR EU-A	14,0 mlrd. €
IZVAN EU-A	0,9 mlrd. €
<b>UKUPNO</b>	<b>14,9 mlrd. €</b>

Europski investicijski fond (EIF), sastavni dio Grupe EIB-a, specijaliziran je za rizično financiranje radi potpore mikro, malim i srednjim poduzećima, pri čemu potiče rast i inovacije širom Europe. Osigurava sredstva i stručnu pomoć za zdrava i održiva ulaganja i poslove s jamstvima. Dioničari EIF-a su EIB, Europska komisija, javne i privatne banke i financijske institucije.



## UČINAK RADA EIB-A

**6,7 milijuna**  
MWh

Godišnja ušteda energije

**11,6 milijuna**

Broj novih pretplatnika u  
5G-mrežama

**1,2 milijuna**

Broj polaznika obrazovnih  
ustanova koje su  
dobile potporu

**21 700**  
MWh

Kapaciteti za proizvodnju  
električne energije iz  
obnovljivih izvora

**46 600**  
GWh

Električna energija  
proizvedena  
iz obnovljivih izvora

**13,8 milijuna**

Kućanstva koja se mogu  
opskrbiti električnom  
energijom

**42 988 km**

Izgrađeni/unaprijeđeni  
elektroenergetski vodovi

**13 milijuna**

Ugrađena napredna  
brojila električne energije

**130,6**  
milijuna

Broj ljudi koji dobivaju bolje  
zdravstvene usluge, uključujući  
cijepljenje

**17,3 milijuna**

Broj ljudi koji uživaju blagodati  
poboljšane gradske i  
komunalne infrastrukture

**254 milijuna**

Broj dodatnih putovanja  
javnim prijevozom

**Više od**  
**13 000**

Broj punionica alternativnim  
gorivima

**2,6 milijuna**

Broj stanovnika s pristupom  
novim sustavima sakupljanja  
otpada

**1,9 milijuna**

Broj stanovnika s  
poboljšanim sustavom  
odvodnje

**4,9 milijuna**

Broj stanovnika sa  
zdravstveno ispravnijom  
vodom za piće

**1,5 milijuna**

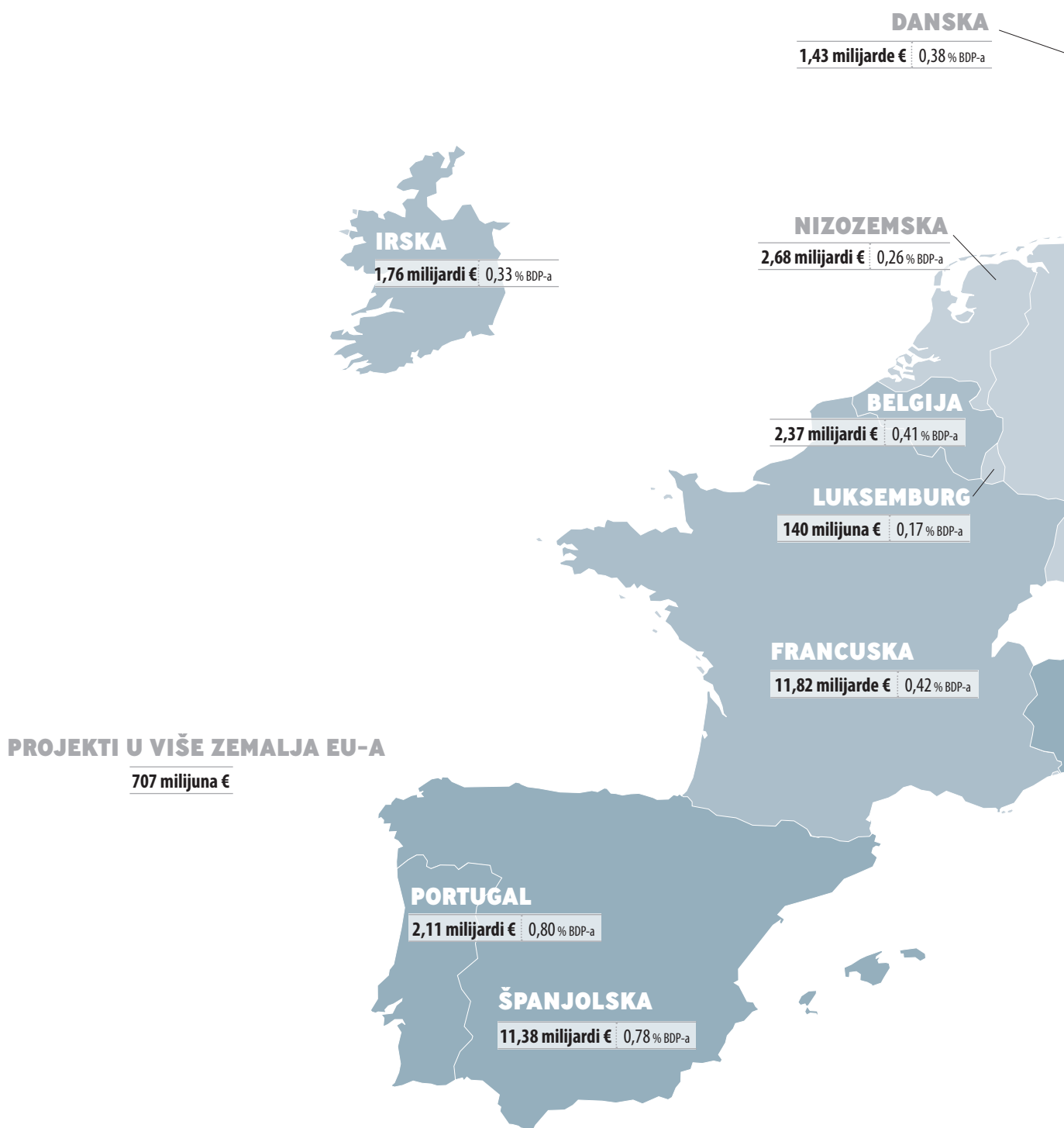
Broj stanovnika izloženih  
smanjenoj opasnosti od  
poplava

**12 milijuna**

Broj stanovnika  
izloženih smanjenoj  
opasnosti  
od suša

Brojke se odnose na očekivane ishode novih financiranih projekata po prvi put ugovoreni u 2023., a temelje se na trenutno dostupnim podacima. Svi iznosi su nerevidirani i privremeni.

# EIB U VAŠOJ ZEMLJI



Tamnije boje označavaju viša ulaganja kao postotak BDP-a.



# EIB U VAŠEM SVIJETU





**UKUPNO  
IZVAN EU-A  
9,5 milijardi €**

**AZIJA  
1,36 milijardi €**

Europska investicijska banka ne podržava, ne prihvaća niti ne iznosi nikakav sud o pravnom položaju područja, granicama, bojama, nazivima ili podacima prikazanim na ovom zemljovidu.

Nakon uvođenja sankcija EU-a protiv Sirije u studenom 2011., EIB je obustavio sve kreditne i savjetodavne aktivnosti u toj zemlji. Međutim, EIB je dio skupine ključnih donatora za Siriju, koja prati stanje pod zajedničkim vodstvom EU-a i UN-a.

# RJEŠENJA

## ZA INOVACIJE KOJE DONOSE PROMJENU

“ Geopolitičke napetosti u 2023. snažno su se odrazile na europski inovacijski ekosustav, pa tako i na njegovo financiranje. EIB je nastavio s pružanjem nužne potpore tvrtkama u ranoj fazi rasta i izrazito inovativnim poduzećima na prostoru Europe, poglavito u strateškim sektorima poput bioloških znanosti, svemira, klime, umjetne inteligencije i kvantnog računalstva. U tom ključnom segmentu tržišta EIB se prometnuo u jednog od neupitnih predvodnika. Svojom izravnom potporom mnogim smo inovativnim MSP-ovima omogućili ostanak u Europi, otvorili radna mjesta te sačuvali znanja i iskustva koja često poniču iz vrsnih europskih sveučilišta i istraživačkih centara. Ulagačka zajednica sve se više zagleda u Banku kao potencijalnog glavnog ulagača. Upravo u tome krije se i uloga katalizatora kojoj stremimo u segmentu koji pati od velike praznine na tržištu. ”

Yu Zhang, voditelj Odsjeka za industriju 4.0 i biološke znanosti u EIB-u

“ Svojim financiranjem snažno utječemo na živote građana EU-a. Ulaganja u istraživanja, inovacije i razvoj presudna su za sve sektore gospodarstva. EIB igra ključnu ulogu u promicanju inovativnih i održivih projekata kojima se potiče gospodarski rast, a samim time i unaprjeđuju životi ljudi u zajednicama kojima služe. Te nas transakcije ispunjavaju ponosom. ”

Gilles Badot, direktor odjela za Jadran i Iberiju u EIB-u

“ Ove su godine naše savjetodavne službe odigrale ključnu ulogu u pomoći pojedinim poduzećima i projektima da ih se pripremi za financiranje, kao i u potpori razvoju snažnog ekosustava u ključnim visokotehnološkim sektorima. Pritom povezujemo nositelje projekata, ulagače i Europsku komisiju. To se odnosi na mnoge sektore, počevši od kibernetičke sigurnosti, preko primjene vodika, pa sve do obrane. ”

Juan Magaña-Campos, voditelj savjetodavnih usluga za korporativno financiranje u EIB-u

Inovatori preispituju procese koje drugi uzimaju zdravo za gotovo. Propitkuju ih, a potom razviju neko još bolje rješenje. Rješenje koje je toliko dobro da se, kad ga vide, svi ostali čudom čude kako im je samima moglo promaknuti. Europska investicijska banka traga za takvim inovatorima i oprema ih alatima za stvaranje i promjenu načina na koji živimo svoj život. Od bolnica u kojima se liječimo do doručka koji nas čeka na stolu, ti nam inovatori omogućuju sve bolji život.

# KAD PAPIROLOGIJA POSTAJE PITANJE ŽIVOTA I SMRTI

**Njemačka zdravstveno-tehnološka *start-up* tvrtka koristi se umjetnom inteligencijom ne bi li skratila vrijeme koje se troši na medicinsku papirologiju i unaprijedila brigu o bolesnicima**

Početkom 2010-ih Wieland Sommer bio je mlad i poletan radiolog koji je tek počeo raditi u jednoj od najvećih europskih bolnica, minhenskom LMU Klinikumu. No ubrzo je shvatio da, umjesto da se usredotoči na svoje pacijente, većinu vremena troši na papirologiju. „Moje se vrijeme moglo kudikamo bolje iskoristiti“, prisjeća se Sommer. A onda mu je sinula zamisao: poslužiti se digitalnom tehnologijom radi standardizacije pisanja nalaza i skraćivanja vremena koje se troši na dokumentaciju.

Riječ je o ideji koja bi mogla ostaviti dubokoga traga. Na kraju krajeva, prosječan liječnik više od trećine radnog vremena troši na papirologiju. A iako Europa u usporedbi s ostatkom svijeta bilježi iznadprosječan omjer broja liječnika prema broju stanovnika, 40 % tih praktičara bliži se dobi za odlazak u mirovinu. Europi prijete nestašica liječnika, tako da doktori moraju što bolje iskoristiti svaku sekundu svog radnog vremena.

Posebna potražnja vlada za radiolozima poput Sommera. Kako je stanovništvo sve starije, raste i potreba za medicinskim snimanjem, ali u više od 80 % zdravstvenih sustava bilježi se nestašica radiološkog kadra. A radiolozi na pisanje nalaza gube gomilu vremena zbog zastarjelih načina vođenja dokumentacije. „Obično krećemo s praznim listom papira, zatim promotrimo snimke i naposljetku izdiktiramo nalaze“, objašnjava Sommer. Svaki liječnik radi na svoj način, a malo toga je standardizirano.

Sommer je 2014. osnovao vlastitu *start-up* tvrtku Smart Radiology. S programskim inženjerima upustio se u razvoj obrazaca koje bi se moglo redovito ažurirati, tako da bi kliničari u svako doba imali pristup najbitnijim podacima.

## Digitalizacija zdravstva

Deset godina kasnije tvrtka je svoj djelokrug proširila izvan područja radiologije i promijenila naziv u Smart Reporting. Danas zapošljava više od 80 djelatnika, među kojima je i pozamašan broj kliničara, a njezinim se softverom služi više od 15 000 korisnika u preko 90 zemalja. **Europska investicijska banka poduprla je Smart Reporting u širenju poslovanja tako što mu je odobrila zajam u obliku poduzetničkog duga iznosu od 15 milijuna eura i uz jamstvo iz programa InvestEU**, koji inovativnim europskim tvrtkama pomaže u pokretanju ulaganja i pridonosi ostvarenju plana održivosti Europske unije. „U sektoru zdravstva još je uvijek mnogo prostora za povećanje učinkovitosti, a ovaj softver promatramo ne samo kao sjajno rješenje, već i kao iskorak prema prijeko potrebnoj digitalizaciji zdravstva“, objašnjava Gergely Krajcsi, referent za ulaganja banke EU-a koji radi na ovom projektu.

U tvrtki ističu da bi njihov softver mogao uštedjeti čak 90 % vremena koje doktori troše na dokumentaciju, a liječnicima koji su im pacijente uputili na obradu mogao bi za 30 % skratiti vrijeme koje troše na tumačenje nestandardiziranih nalaza. Na kraju krajeva, tu je doslovce riječ o pitanju života i smrti. Istraživanja su pokazala da je uvođenje standardiziranih nalaza u patologiju dovelo do smanjenja smrtnosti pacijenata za 4,3 %. „Još jedan razlog iz kojeg financiramo tvrtku“, pridodaje Cristina Niculescu, stručnjakinja za biološke znanosti u Europskoj investicijskoj banci, „leži u tome da bi zdravstvenu skrb mogla unaprijediti pristupom koji počiva na podacima te omogućuje jednostavnije i točnije postavljanje dijagnoza.“



# OD ZNANSTVENE FANTASTIKE DO ZNANSTVENE ZBILJE

## Novi grafenski moždani implantat koristit će se u liječenju neuroloških poremećaja

**K**oncept usađivanja računalnih čipova u ljudski mozak već je dugo vremena prisutan u znanstvenoj fantastici. Brza pretraga Internetske baze podataka o filmovima (IMBd-a) otkrit će vam da se moždani implantati pojavljuju u barem 55 filmova i televizijskih serija. No usađivanje čipa u mozak na pragu je ulaska na sve duži popis tehnologija koje su iz sfere znanstvene fantastike prešle u znanstvenu zbilju, a možda će nam još za ovog desetljeća donijeti revolucionarna rješenja za ispunjavanje sve većih potreba u medicini. Španjolski *start-up* INBRAIN uskoro će i na ljudima započeti s ispitivanjima usadivog moždanog čipa izrađenog od grafena, revolucionarnog materijala visoke vodljivosti koji je, unatoč debljini od svega jednog atoma, 200 puta čvršći od čelika. „Velika prednost grafena jest ta da nam omogućuje izradu minimalno invazivnog i izrazito biokompatibilnog sustava na čipu, koji se odlikuje nevjerojatnom osjetljivošću i razlučivošću neuronskih signala, a potrebe za napajanjem su mu niske“, objašnjava Carolina Aguilar, direktorica INBRAIN-a.

Grafen se u osnovi sastoji od samo jednog sloja ugljikovih atoma složenih u mrežu šesterokutne rešetkaste strukture. Riječ je o dvodimenzionalnom materijalu milijun puta tanjem od ljudske vlasi, s iznimnim mehaničkim, električnim i toplinskim svojstvima. Optički proziran, ali svejednako dovoljno gust da bi bio nepropustan za plinove i izrazito čvrst, grafen ima velik potencijal za primjenu u cijelom nizu područja poput elektronike, skladištenja energije i biomedicine.

INBRAIN-ov čip sadrži procesor neuronskog sučelja, koji nalikuje koži i izrađen je od grafena, te bežični punjivi neuroprocesor, koji zajedno s naprednim softverom za strojno učenje omogućava mapiranje, dekodiranje i moduliranje neuronskih signala u mozgu. Sustav u mozgu može prepoznati nepravilne električne signale koji u slučaju Parkinsonove bolesti izazivaju nekontrolirano drhtanje, ukočenost ili posturalnu nestabilnost. Tada odašilje električne impulse kako bi ih modulirao i tako kontrolirao simptome u stvarnom vremenu. Isto tako, sustav će u budućnosti moći dekodirati misli u govor u pacijenata s afazijom nakon moždanog udara ili drugim paralizirajućim poremećajima. „Potencijal je golem“, ističe Valeria Iansante, stručnjakinja za biološke znanosti u Europskoj investicijskoj banci, koja je **2023. INBRAIN-u odobrila zajam od 20 milijuna eura u obliku poduzetničkog duga** kako bi mu, uz njegovo dosad uspješno financiranje rizičnim kapitalom, pomogla u ispunjavanju možebitnih budućih potreba za novčanim sredstvima. „Ova bi se tehnologija mogla snažno odraziti na liječenje neuroloških poremećaja poput Parkinsonove bolesti, a možda i epilepsije pa čak i depresije, tako da smatramo da u ovom trenutku svakako zaslužuju ova sredstva.“

Europska investicijska banka nije jedina koja je prepoznala potencijal INBRAIN-ove tehnologije. Merck, najstarija farmaceutska tvrtka u Europi, još je 2021. sklopila sporazum o suradnji s INBRAIN-om na razvoju bioelektroničkih terapija za vagalni živac radi liječenja kroničnih bolesti poput upalnih poremećaja.

Sa sjedištem u Barceloni, INBRAIN je europska priča o uspjehu kad je riječ o javno financiranim istraživanjima i barcelonskoj visokotehnološkoj sceni. Tvrtka je nastala izdvajanjem iz Katalonskog instituta za nanoznanosti i nanotehnologiju u Barceloni radi provedbe istraživačkog projekta financiranog sredstvima iz inicijative Graphene Flagship, milijardu eura vrijednog desetogodišnjeg znanstvenog programa koji je Europska unija pokrenula 2013. radi promicanja i koordiniranja istraživanja grafena na svom prostoru.

# U PRILOG ŠIRENJU KRUŽNOSTI

**Plastika proizvedena iz fosilnih goriva uvelike pridonosi klimatskim promjenama, a plastični otpad ozbiljan je ekološki problem. Infinity Recycling uhvatio se u koštac s plastikom**

**J**eroen Kelder većinu svoje karijere proveo je u korporativnim financijama i investicijama, pri čemu je radio na potpori malim i srednjim poduzećima te ulaganjima u ključne gospodarske sektore poput zdravstva i obnovljivih izvora energije. Kako se sve više počelo govoriti o kružnosti, uvidio je da mnogo toga što je naučio u poslu može primijeniti na resursnu tranziciju, a poglavito na plastiku. „U Europi recikliramo tek mali postotak plastike“, ističe Kelder. „Trenutačno nemamo rješenja za primjereno recikliranje otpada na kraju životnog ciklusa, pa velike količine otpada završavaju u spalionicama ili na odlagalištima, što je šteta jer 7 do 9 % svjetskog CO<sub>2</sub> potječe iz plastike. Smanjenje tih brojkbi trebalo bi biti lako ostvarivo.“

Tehnologija naprednog recikliranja postoji već godinama, ali njezina je primjena „premalih razmjera, preskupa i neučinkovita. A s obzirom na disruptivnu narav prelaska s centraliziranog i linearnog na distribuirano kružno gospodarstvo, malo je vjerojatno da će postojeća industrija prihvatiti tu promjenu“, prognozira Kelder. „Ovom sektoru nasušno je potreban neovisan izvor rizičnog kapitala i praktična podrška.“

Zbog toga se Kelder 2019. obratio Europskom investicijskom fondu ne bi li ispitao izvedivost misije svoje investicijske tvrtke Infinity Recycling. **EIF je 2023. uložio 50 milijuna eura u fond Circular Plastics tvrtke Infinity Recycling**, što je jedno od najvećih ulaganja u neki novoosnovani fond. Rezultat? Fond je na dobrom putu da postigne planiranu veličinu od 150 milijuna eura.

Plastika ima golem utjecaj na klimu i predstavlja ozbiljnu prijetnju ekosustavima i staništima, pri čemu je odgovorna za 80 % sveukupnog onečišćenja mora. Unatoč štetnim posljedicama plastičnog otpada, očekuje se da će se do 2060. uporaba plastike utrostručiti. Fond Circular Plastics, jedan od prvih europskih fondova koji su se usredotočili na recikliranje plastike, utire put naprednim reciklažnim tehnologijama kojima se taj problem može riješiti i koje omogućuju vraćanje plastičnog otpada u prvobitno stanje kako bi se iskoristio kao ulazna sirovina i tako zatvorio puni industrijski krug.

„Pozamašan doprinos Europskog investicijskog fonda ovom novom fondu trebao bi odaslati snažnu poruku i drugim ulagačima, a u skladu je s našim ciljem da izgradimo specijalizirani europski ulagački ekosustav u ključnim, ali nedovoljno podržanim područjima klimatske i okolišne politike“, naglašava João Ramos, voditelj ulaganja u odjelu za vlasnička ulaganja i jamstva Europskog investicijskog fonda.

**Europski investicijski fond i nadalje povećava ulaganja u fondove posvećene djelovanju u području klime i okoliša te očekuje da će u 2023. udvostručiti svoja ulaganja iz 2022. tako što će gotovo milijardu eura izdvojiti za preko 25 fondova poduzetničkog i rizičnog kapitala.** Svojim izdvajanjima Europski investicijski fond nastoji otkloniti kronični nedostatak sredstava na ključnim, ali zapostavljenim tržištima tako što podupire nove fondove u sektorima energetike, poljoprivredno-prehrambene industrije te kružnog i plavog gospodarstva. Pozornost se posvećuje i akutnom manjku kapitala za poduzeća u kasnijim stadijima rasta te za širu primjenu klimatskih i okolišnih tehnologija, pri čemu Europski investicijski fond podupire cijeli niz novih fondova koji se bave tim ključnim segmentom tržišta.

# RIZIČNI KAPITAL U SLUŽBI LAKŠEG FINANCIRANJA RASTA

**Inicijativa europskih tehnoloških predvodnika služiti će financiranju rasta europskih tehnoloških tvrtki i razvoju europskog tržišta rizičnog kapitala**

**O**bećavajuća europska *start-up* poduzeća često se muče s prikupljanjem kapitala potrebnog za širenje i sazrijevanje.

U četvrtini europskih poslova povezanih s rizičnim kapitalom sudjeluje barem jedan ulagač iz SAD-a. *Start-up* tvrtke prisiljene su ili otići u inozemstvo radi pristupa razvijenim tržištima kapitala u Sjedinjenim Državama i Aziji ili se prodati većim takmacima s dubljim džepom. Broj fondova rizičnog kapitala koji za ulaganja raspoložu iznosom od 200 do 500 milijuna eura u Sjedinjenim Državama trostruko je veći nego u Europi. A broj onih koji raspoložu iznosom od 500 milijuna do milijardu eura ili više u Sjedinjenim Državama veći je šest do osam puta. Zbog toga *start-up* tvrtke u Sjedinjenim Državama u pravilu mogu prikupiti do pet puta više sredstava nego li u Europi.

Kako bi popunila tu prazninu u ulaganjima, Europska investicijska banka razvila je ulagačku platformu kojom će se u Europi ojačati tržište rizičnog kapitala, a riječ je o Inicijativi europskih tehnoloških predvodnika.

Pod upravom Europskog investicijskog fonda, podružnice EIB-a koja nudi financiranje vlasničkim kapitalom i okrenuta je manjim poduzećima, Inicijativa europskih tehnoloških predvodnika osigurala je od Njemačke, Francuske, Italije, Španjolske, Belgije i Grupe Europske investicijske banke početna izdvajanja u ukupnom iznosu od 3,75 milijardi eura.

Inicijativa će pridonijeti nastanku i rastu europskih fondova rizičnog kapitala okrenutih tvrtkama u kasnijim fazama razvoja, kako bi prijeko potrebna sredstva za rast mogli usmjeriti prema obećavajućim europskim inovatorima.

**Očekuje se da će Inicijativa europskih tehnoloških predvodnika izvršiti 10 do 15 ulaganja u velike fondove rizičnog kapitala teške oko milijardu eura. Cilj joj je potaknuti više od 10 milijardi eura vrijedna ulaganja u inovativna poduzeća u fazi rasta.**

Inicijativa će biti okrenuta i razvoju određene klase imovine kojom bi se privuklo institucionalne ulagače i pripomoglo održavanju stalnog dotoka sredstava za europske tvrtke u stadiju rasta.

Očekuje se da će veličina fonda s vremenom još rasti zahvaljujući novim izdvajanjima.

„Inovativnim poduzećima valja omogućiti da prijeko potreban im vlasnički kapital nađu ovdje, u Europi“, ističe Marjut Falkstedt, glavna direktorica Europskog investicijskog fonda.

# INOVACIJE ZA KOJE BISTE TREBALI ČUTI

**Amplifon, talijanska tvrtka koja se bavi rješenjima za brigu o sluhu, upustila se u ulaganja i digitalizaciju ne bi li pomogla sve većem broju stanovnika sa slušnim smetnjama, dok irski Neuromond razvija postupak za liječenje tinitusa**

**M**arco Giachetti nije napunio još ni četrdesetu kad je osjetio da pomalo gubi sluh. „Kad bih bio s obitelji i prijateljima, sve češće bih se nekamo povukao jer mi je bilo teško sudjelovati u razgovorima“, prisjeća se Giachetti, kojemu je sada 67 godina. „Bilo mi je teško nositi se s bučnim okruženjima, baš kao i odlaskom u kino ili kazalište.“

A onda se obratio se Amplifonu, globalnom trgovcu na malo slušnim pomagalicama sa sjedištem u Italiji, gdje mu je audiolog, odnosno stručnjak za oštećenja sluha, postavio slušni aparat. Giachetti nije jedini. Oko 1,5 milijardi ljudi pati od određenog stupnja gubitka sluha, a njih 430 milijuna – što je više od 5 % svjetskog stanovništva – pati od oštećenja sluha koje ih ometa u svakodnevnom funkcioniranju. Očekuje se da će ta brojka do 2050. premašiti 700 milijuna. Neliječeni gubitak sluha stoji gotovo bilijun američkih dolara godišnje s obzirom na troškove za zdravstvo i društvo, smanjenje produktivnosti i potrebnu pomoć u obrazovanju. Ulaganja u uređaje koji pacijentima podižu kvalitetu života važna su jer stanovništvo ubrzano stari.

## Ulaganje u zdravlje

Europska investicijska banka u srpnju je s Amplifonom ugovorila zajam vrijedan 300 milijuna eura kako bi mu pomogla u daljnjim inovacijama, digitalizaciji i unaprjeđenju njegovih usluga. „Riječ je o ulaganju u srebrno gospodarstvo“, objašnjava Radek Ossowski-Barbetti, viši kreditni referent Europske investicijske banke koji je pokrenuo transakciju. Ovo će ulaganje ići na ruku korisnicima Amplifona u Europi i posvuda po svijetu, ali većinom će biti usmjereno prema kohezijskim regijama, u skladu s europskom politikom u ulaganja u njezine gospodarski slabije regije radi podizanja životnog standarda.

U Amplifonu se kane koristiti podacima radi stvaranja „personaliziranijeg audiološkog iskustva“, ističe Enrico Vita, predsjednik uprave Amplifona. „Podaci koje prikupljamo omogućavaju nam da bolje upoznamo svoje korisnike i steknemo uvid u to kako se koriste svojim slušnim pomagalicama. A zahvaljujući tim spoznajama, možemo unaprijediti svoju uslugu, primjerice, personaliziranim praćenjem liječenja i brigom na daljinu.“

**// Bilo mi je teško nositi se s bučnim okruženjima. //**

## Borba protiv tinitusa

Još jedna slušna smetnja koja pogađa 10 do 15 % odraslog svjetskog stanovništva odnosi se na tinitus, fantomski zvuk koji ne dolazi ni iz kakvog vanjskog izvora. Obično ga opisuju kao zvonjavu u uhu, ali neki ga doživljavaju kao piskavo metalno zviždanje, bruhanje ili zujanje. Irska tvrtka Neuromod Devices razvila je uređaj koji se koristi spregom podražaja na jezik i slušnih podražaja kako bi pripomogao ublažavanju tinitusa. U tvrtki taj dvojni način rada u odašiljanju podražaja nazivaju „bimodalnom neuromodulacijom“.

Europska investicijska banka s Neuromondom je u ožujku ugovorila poduzetnički dug u iznosu od 15 milijuna eura ne bi li mu pomogla u daljnjem razvoju uređaja i početku komercijalizacije u drugim europskim zemljama.

# SONDIRANJE U SLUŽBI RANOG OTKRIVANJA RAKA DOJKE

**Poljska tvrtka razvija inovativno dijagnostičko pomagalo za otkrivanje raka dojke, koje daje rezultate u manje od sat vremena**

**M**agdalena Staniszewska i Marcin Staniszewski izumili su uređaj koji bi mogao donijeti pravu revoluciju u otkrivanju raka dojke. No ideja u samom začetku nije imala nikakve veze s rakom dojke, već s okom. A u cijeloj priči bila je i NASA.

Magdalena – po struci imunokemičarka, a po strasti stanična biologinja – radila je 2012. na uglednom Laboratoriju Pierce pri Medicinskom fakultetu u Bostonu, gdje je istraživala očne bolesti. Marcin je nedugo prije završio studij na Sveučilištu Akron u Ohiju, gdje je magistrirao strojarstvo. Surađivao je s NASA-om na projektu uporabe novih kompozitnih materijala u izradi pogonskih motora za svemirske brodove i zainteresirao se za moguće primjene tehnologija optičkih vlakana u svemiru. Večernji razgovori uglavnom su im se vrtjeli oko znanosti. Tako je par došao i na zamisao o primjeni fotonike radi otkrivanja prisutnosti markera raznih bolesti u tijelu bez potrebe za uklanjanjem stanica ili tkiva. Umjesto toga, optička vlakna mogla bi se koristiti za mjerenje markera bolesti, poput onih prisutnih oko kakvog tumora, i to unutar tijela i u stvarnom vremenu. „Tako smo došli na ideju o razvoju novog dijagnostičkog pomagala za mjerenje nečega što je prisutno u stvarnom, živom tkivu“, prisjeća se Magdalena Staniszewska.

Njihova tvrtka SDS Optic zadnjih deset godina radi na razvoju dijagnostičkog uređaja inPROBE. Uređaj se umeće u tijelo i prisutnost agresivnog raka dojke, koji se naziva HER2-pozitivan tip, otkriva u manje od sat vremena, za razliku od uobičajene biopsije čiji nalaz žene čekaju danima ili tjednima. Rano dijagnosticiranje povećava uspješnost liječenja novim terapijama razvijenima za tu vrstu raka.

„Okrenuli smo se raku jer tu postoje velike potrebe“, objašnjava Staniszewska, direktorica za znanstvenu djelatnost tvrtke. Broj slučajeva raste u cijelom svijetu, čak i među mladim ženama. „To je stvarno zastrašujuće i, iz očitih razloga, do tog mi je problema osobno itekako stalo.“

Senzor od optičkih vlakana veličine nanočestica stavlja se u veoma tanku iglu za biopsiju, koja se umeće u tijelo u blizini tumora ili potencijalno kancerogenih stanica. Prisutnost biomarkera mjeri se senzorom tankim poput ljudske vlasi, zbog čega je postupak sigurniji te znatno bezbolniji i neinvazivniji od uobičajene biopsije. Podaci prikupljeni pomoću sonde prenose se optičkim vlaknima do dijagnostičkog uređaja koji prisutnost raka utvrđuje na temelju razine određenih markera, kao što je protein HER2.

„Rak dojke najzastupljeniji je rak među ženama i svake se godine dijagnosticira u 2 milijuna žena, od kojih preko 650 000 od njega i umre“, ističe Rebecca Verdin-Pol, referentica za ulaganja u jedinici za biloške znanosti i biotehnologiju u Europskoj investicijskoj banci. **Europska investicijska banka odobrila je SDS Opticu 10 milijuna eura u obliku poduzetničkog duga, a sve je osigurano jamstvom iz programa InvestEU.**

„Mogućnost postavljanja iznimno točne dijagnoze u stvarnom vremenu predstavlja pravu prekretnicu“, tvrdi Verdin-Pol.

# NA SUNČEV POGON

**Španjolsko poduzeće razvija prvu solarnu, posve električnu bespilotnu letjelicu i time omogućava nove primjene u obavještajnom radu i nadzoru**

**R**obert Miller veteran je aeronautičke industrije koji je razvijao i koristio letjelice za geoprostorna istraživanja, komunikaciju i istraživanje okoliša. Godinama je istraživao tehnologije za snimanje područja pod gustim raslinjem, kao što su džungle i šume, ali i pomorskih granica. Takav je nadzor važan i za civilne i za obrambene namjene. No u nekim područjima koja su, primjerice, prekrivena gustim raslinjem, podatke je katkad teško prikupiti, razumjeti i analizirati.

Miller je uvidio da je za prevladavanje tog problema od presudne važnosti objediniti podatke dobivene pomoću različitih senzora. No za to mu je bila potrebna spora letjelica koja bi bila kadra letjeti dugo i postojano kako bi kamere i senzori mogli prikupiti kudikamo detaljnije i korisnije podatke na temelju fotografija visoke razlučivosti. Jedini problem bio je taj što takva tehnologija još nije postojala.

Sve se, međutim, promijenilo 2016. kad su Bertrand Piccard i André Borschberg dovršili dotad prvi let oko svijeta u solarnom zrakoplovu. Taj zrakoplov bio je upravo ono za čime je tragao Miller, koji je u njemu

**“ Prva bitna stvar koja nam je pala na pamet bila je ... pretvoriti zrakoplov u bespilotnu letjelicu. ”**

odmah prepoznao potencijal da stubokom promijeni industriju vojnog zrakoplovstva. Skydweller, poduzeće koje je osnovao sa svojim partnerom Johnom Parkerom, kupilo je 2019. zrakoplov koji su razvili Piccard i Borschberg, zajedno sa svim povezanim pravima intelektualnog vlasništva. „Zrakoplov je lagan, može letjeti iznimno dugo zbog sunčeva pogona, a leti i sporo jer radi po načelu jedrilice“, objašnjava Massimiliano Manfreda, koji je po osnivanju Skydwellera bio među njegovih prvih devet zaposlenika. „Jedino ograničenje predstavljao je pilot. Prva bitna stvar koja nam je pala na pamet bila je maknuti pilota i pretvoriti zrakoplov u bespilotnu letjelicu.“

Zajedno sa svojim talijanskim tehnološkim partnerom, tvrtkom Leonardo, Skydweller tijekom 2024. namjerava plasirati letjelicu na tržište. **Europska investicijska banka podupire Skydweller 30 milijuna eura vrijednim zajmom u obliku poduzetničkog duga, koji je ugovoren u studenom 2023.** Odobrena sredstva osigurana su jamstvom iz programa InvestEU. „Nijedna druga bespilotna letjelica na solarni pogon ne može ponijeti toliko korisnog tereta“, ističe Björn Werner, ekonomist Europske investicijske banke koji je radio na ovom poslu. „Zahvaljujući kombiniranom pogonu na sunčevu energiju i baterije, bespilotna letjelica može danima ostati u zraku bez potrebe za slijetanjem ili punjenjem goriva, što otvara sasvim nove mogućnosti.“

Sa svojim golemim rasponom krila od 72 metra, letjelica premašuje veličinu putničkih zrakoplova poput Airbusa A330. Krila su joj prekrivena s gotovo 300 četvornih metara fotonaponskih ćelija koje upijaju obnovljivu sunčevu energiju. Letjelica je opremljena i četirima baterijama koje mogu pohraniti 7075 kilovatsati energije, jednako kao dva električna automobila marke Tesla.

Bespilotne letjelice mogle bi stubokom promijeniti zrakoplovstvo i utrti put dekarbonizaciji dugolinijskih letova. Budući da dugo ostaju u zraku i prevaljuju veće udaljenosti, ovakve letjelice korisne su u zabačenim područjima gdje tradicionalni izvori energije znaju biti oskudni.

Financijska potpora Europske investicijske banke omogućit će poduzeću da dodatno usavrši tehnologiju i komercijalizira letjelicu. „To će poduzeću pomoći i da se vine među vodeće proizvođače bespilotnih letjelica“, dodaje Fabrizio Morgera, viši referent za ulaganja u Europskoj investicijskoj banci.

# ZGODNO, DOBRO I BRZO

## Prva talijanska posve digitalna banka u oblaku financira mala poduzeća u Mezzogiornu – osobito ona s težištem na djelovanju u području klime

Osnovana 2019. i pod vodstvom Corrada Passera, bivšeg ministra gospodarskog razvoja, banka u oblaku illimity brzo je stasala i prerasla u inkubator revolucionarnih inicijativa kao što je b-ilty, prvi program internetskog kreditiranja malih poduzeća u Italiji. „Htjeli smo prevladati ograničenja tradicionalnih banaka okrenutih poslovnim korisnicima i pomoći u prevladavanju nekih svakodnevnih prepreka s kojima se trenutačno suočavaju mali poduzetnici“, objašnjava Passera.

**Zajam od 100 milijuna eura koji je Europska investicijska banka u travnju odobrila illimityju** omogućit će b-iltyju da taj iznos uloži u mala poduzeća sa sjedištem na jugu Italije te u tvrtke koje pridonose borbi protiv klimatskih promjena. Ovo je drugi put da se ta inovativna tvrtka obratila banci EU-a za dobivanje sredstava, nakon što su 2021. sklopili posao zamišljen radi ublažavanja gospodarskih posljedica pandemije bolesti COVID-19 po mala poduzeća.

Dok su talijanske banke koje posluju s građanstvom prigrllile digitalizaciju prije podosta vremena, banke okrenute poslovnim korisnicima tek sad ulaze u digitalno doba. Pokrenuta u veljači 2022., b-iltyjeva platforma za digitalno bankarstvo obuhvaća cijeli niz usluga za mala poduzeća, kao što su pojednostavljena obrada zahtjeva za kredit te sveobuhvatno računovodstvo i izvješćivanje. Tvrtke imaju cjelovit uvid u svoja sredstva te mogu pristupiti svojim financijskim pokazateljima u roku od nekoliko sekundi.

„Mala poduzeća tako se mogu usredotočiti na važne poslove ključne za njihovu djelatnost, umjesto na dugotrajnu bankarsku papirologiju“, objašnjava Roberto Stasi, kreditni referent Europske investicijske banke koji je radio na poslovima ugovorenima s illimityjem.

Povoljni uvjeti zajma Europske investicijske banke odobrenog b-iltyju prenose se na mala poduzeća: 30 % sredstava dobit će mala poduzeća u kohezijskim regijama EU-a kao što su Molize, Kampanija, Apulija, Basilicata, Kalabrija, Sicilija, Sardinija, Abruzzo, Umbrija i Marche.

„Za nas je to sjajan način da pomognemo jednoj europskoj regionalnoj banci da raste i da potaknemo više zelenog financiranja za potrebe manjih projekata“, ističe Tatiana Bosteels, ekonomistica Europske investicijske banke koja je radila na ovom poslu. „Htjeli bismo izgraditi dugoročan odnos s b-iltyjem kako bismo u budućnosti financirali veće i mnogobrojnije projekte djelovanja u području klime.“

### Digitalna banka s ljudskim rezultatom

Od presudne je važnosti iskoristiti golem potencijal malih poduzeća. Stoga im Illimity ne posuđuje samo novac, već aktivno sudjeluje u njihovim strategijama rasta. Zato je b-ilty usredotočen na potrebe milijun dosad zapostavljenih malih poduzeća u Italiji. Može pružati podršku raznim tvrtkama diljem Italije, i to bez režijskih troškova koji inače nastaju u fizičkim poslovnicama. Platforma je kadra brzo analizirati na desetke pokazatelja i malim poduzetnicima nedvosmisleno odgovoriti na njihove zahtjeve za kredit. Tvrtka za samo nekoliko dana dobiva odgovor ima li pravo na zajam ili ne i zašto.

„Volimo se baviti zgodnim i dobrim stvarima i obavljati ih brzo“, ističe Passera.

# POMILOVANJE ZA PILIĆE

## Nizozemska tvrtka valionicama nudi brz i jeftin način za rješavanje problema prepoznavanja muških pilića prije nego što se izlegnu iz jajeta

**W**outer Bruins tražio je neki problem koji bi riješio, ali pod uvjetom da se javlja u stvarnom svijetu. Za magistarski rad iz stanične biologije na Sveučilištu u Leidenu morao je odabrati temu koja bi se mogla iskoristiti za pokretanje *start-up* tvrtke. Nadahnuće je potražio među poljoprivrednicima u rodnoj nizozemskoj regiji Randstad. Dok je jednog dana obilazio peradarsku farmu, vlasnik mu je, zastavši i pokazavši na piliće, rekao: „Na svaku nesilicu koju vidite otpada jedan pjetlić, muško pile koje smo morali usmrtniti. Mrzim što to moramo raditi.“

Vlasnik farme govorio je o otprilike 6,5 milijardi muških pilića koje se u svijetu usmrtni svake godine, obično u roku od jedva jednog dana od izlijeganja. Proizvođači jaja, koji uzgajaju i nesilice, nemaju brz i jeftin način za utvrđivanje spola zametka prije izlijeganja. Kad se pilići naposljetku izlegu, radnici na farmi provjeravaju spol i izdvajaju ženke. Mužjake se odmah usmrćuje, bilo bacanjem u stroj za mljevenje ili, ako imaju sreće, u plinskoj komori. „Od svih problema koje su mi sugovornici iznijeli, odlučio sam se za usmrćivanje muških pilića“, objašnjava Bruins. „Radi se o temi koja objedinjava tehnološke, poslovne, ali i etičke izazove. Kad tome svjedočiš, jednostavno osjetiš da to nije u redu.“

Bruins se u svom stanu u Leidenu bacio na pronalaženje rješenja. Zajedno s Wilom Stutterheimom, kolegom sa studija biomedicinskih znanosti, osnovao je tvrtku In Ovo, gdje njih dvojica zadnjih 12 godina rade na razvoju brze i jeftine metode koja bi peradarima omogućila utvrđivanje spola zametka u oplođenom jajetu. Plod njihova rada je Ella, stroj kojim se spol zametka utvrđuje od devetog dana inkubacije tako što se probije ljuska i izvuče majušni uzorak tekućine. Prototip je uspješno isproban 2020. godine, kojom je prilikom omogućeno izlijeganje 300 000 pilića bez usmrćivanja ijednog mužjaka. In Ovo trenutačno povećava proizvodnju, a nakana mu je da do kraja 2024. u valionicama proizvođača jaja u pogonu bude 10 strojeva.

“Ovo se nameće kao jedan od onih posve očitih problema koje valja riješiti.”

„Ako ste biolog i razumijete se u genetiku, a pritom imate veze i s poljoprivredom, ovo se nameće kao jedan od onih posve očitih problema koje valja riješiti“, ističe Diogo Machado Mendes, viši ekonomist u Odsjeku za biogospodarstvo Europske investicijske banke. **Banka EU-a podupire In Ovo ulaganjem u obliku poduzetničkog duga vrijednog 40 milijuna eura, koji je osiguran jamstvom iz programa InvestEU.**

### Niski troškovi, brzi testovi

Evo kako stroj provjerava spol pilića. Iglom probija sićušnu rupu u ljuski jajeta i uzima malo tekućine iz vrećice gdje se skupljaju izlučevine zametka. Rupica se zatim odmah zatvara ljepilom. Spol zametka utvrđuje se u roku od oko jedne sekunde primjenom masenog spektrometra koji uzorak ispituje na prisutnost jedinstvenog biomarkera koji su otkrili stručnjaci In Ova. Jaja se potom sortiraju prema spolu zametka. Ženska se jaja vraćaju u inkubator gdje ostaju sve dok se pilići ne izvale 21. dana. Muška jaja šalju se u drugo poduzeće koje ih koristi kao sastojak u hrani za kućne ljubimce.

Prema Bruinsu, prosječna valionica proizvede oko 20 milijuna pilića godišnje. Izazov koji je stajao pred In Ovom bio je proizvesti test koji bi bio dovoljno jeftin i pouzdan kako bi ga valionice prihvatile. Naime, iako je tehnologija za utvrđivanje spola zametka postojala već cijelo desetljeće, bila je preskupa za praktičnu primjenu. „Gotovo sam intuitivno osjetio da bi to moglo biti dosta važno“, kaže Bruins. „Radilo se o problemu čijem sam rješavanju bio spreman posvetiti veliku količinu vremena.“



**// Radi se o temi koja objedinjava tehnološke, poslovne, ali i etičke izazove. //**

In Ovo sada pokušava usavršiti tehnologiju kako bi se jaja moglo testirati šestog, umjesto devetog dana. Osim određivanja spola, tehnologija koju je razvio In Ovo prati i zdravlje zametka za trajanja inkubacije. Sredstva Europske investicijske banke omogućit će tvrtki da dodatno unaprijedi svoj stroj, stavi ga u pogon u još većem broju valionica i podrži dodatne inovacije u peradarstvu.

A kako se određivanje spola pilića inače većinom obavlja ručno, valionice ovako ostvaruju i znatne uštede u pogledu potrebne radne snage. Jedinični trošak testiranja oplođenog jajeta je zanemariv, što je iznimno bitno kod proizvodnje konzumnih jaja u velikim količinama, a uz malu profitnu maržu. „Usmrćivanje pilića uistinu je užasan postupak“, priznaje Céline Rottier, kreditna referentica u Europskoj investicijskoj banci koja je radila na ovom projektu. „No pravo je pitanje može li se naći rješenje koje će proizvođači htjeti primijeniti. A oni su, mislim, možda riješili i taj problem.“

# RJEŠENJA ZA ZELENIJU KARTU EUROPE

“ Do nesigurnosti opskrbe hranom, klimatskih promjena i gubitka biološke raznolikosti došlo je jer su zakazala globalna tržišta. To i opravdava sve veću pozornost koju javne financijske institucije pridaju ulaganjima u sektor biogospodarstva. Tijekom 2023., troškovi proizvodnje hrane i biomaterijala našli su se pod pritiscima izazvanima ekstremnim vremenskim prilikama i geopolitičkom nestabilnošću. Težište nam je bilo na projektima okrenutima potpori poljoprivrednicima i malim poduzećima duž poljoprivrednog lanca vrijednosti, kao i inovacijama u području klimatski pametne prakse i tehnologija, smanjivanju ekološkog otiska prehrambenog lanca vrijednosti, održivom i uključivom ruralnom razvoju te održivim gorivima i materijalima proizvedenima od ostataka hrane i biomase. Pored toga, pridonijeli smo odgovoru na uništavanje biološke raznolikosti i prirodnih resursa uslijed šumskih požara tako što smo, među ostalim, nastavili s izdvajanjem znatnih sredstava za šumarstvo i prirodni kapital. ”

Felipe Ortega Schlingmann, voditelj Odsjeka za biogospodarstvo u EIB-u

“ EIB igra ključnu ulogu u podupiranju gradova koji provode ambiciozne strategije cjelovitog urbanog razvoja. Naime, gradovi tako postaju otporniji na izazove s kojima su suočeni, kao što su priljev stanovništva uslijed rata u Ukrajini, prirodne katastrofe, društvena previranja, pojave u okolišu, klimatske promjene te trenutačne posljedice financijskih i gospodarskih kriza. ”

Leonor Berriochoa, glavna inženjerka u Odsjeku za urbani razvoj u EIB-u

“ Već drugu godinu zaredom uspjeli smo prije roka prebaciti ciljeve koje smo u pogledu djelovanja u području klime i okolišne održivosti postavili i operacionalizirali u svojem Planu djelovanja klimatske banke. Ta ostvarenja i nadalje podupiremo i pospješujemo svojim posebno prilagođenim financijskim proizvodima i unaprijed promišljenom politikom, kao što je EIB-ov revolucionarni pristup pravednoj tranziciji u zemljama u razvoju. Ponosan sam što sam dio jedne javne banke koja donosi stvarnu promjenu. ”

Stephen O'Driscoll, voditelj Ureda za okolišna, klimatska i društvena pitanja u EIB-u

Nad sva područja našeg sadašnjeg života nadvila se sjena klimatskih promjena i prijetnji okolišu. U projektima i razvojnim zahvatima za koje se nekoć smatralo da se odvijaju u diskretnim sektorima i industrijama danas je nužno voditi brigu o energetskej učinkovitosti ili proizvodnji energije, što mora postati sastavni dio njihova redovnog funkcioniranja. Naši gradovi, tvornice i gradilišta moraju biti održivi. Zahvaljujući svojim politikama, Europska investicijska banka našla se ispred svih ostalih kad je riječ o potpori čistim i zelenim tehnologijama, kao i promicanju njihove primjene u svim područjima ljudskoga pregnuća.

“ Voda je nevidljiv pokretač prelaska na zeleno gospodarstvo. Do 2050. godine, više od 40 % svjetskog stanovništva živjet će u području riječnih slivova pogođenih teškom nestašicom vode. Nesigurnost opskrbe vodom vjerojatno će dovesti do daljnjih skokova cijena hrane, ali i sukoba. Stoga je prijeko potrebno povećati javna i privatna ulaganja u taj sektor. Projektima koje financiramo otklanjanju se nedostaci na tržištu i ublažava manjak ulaganja kako bi se oskudna sredstva mogla iskoristiti za izgradnju vodnih sustava otpornih na klimatske promjene i ostvarivanje što većeg dugoročnog učinka. ”

Karine Measson, voditeljica Odsjeka za gospodarenje vodama u EIB-u

# ZA ZELENIJU I HUMANIJU SREDINU

## Krakov unapređuje urbanu infrastrukturu kako bi se za svoje stanovnike stvorio zeleniji grad i pomogao ukrajinskim obiteljima

O nečišćenje zraka dugo je zasjenjivalo ljepote Krakova oblakom prašine, narušavajući kvalitetu života njegovih stanovnika. Da bi se to promijenilo, Krakov radi na urbanističkom planu kako bi se preobrazio u klimatski neutralan i pametan velegrad. „Želimo da nas promatraju kao grad inovacija, znanstveno-istraživačko i razvojno središte te jednog od predvodnika održivog urbanog razvoja i djelovanja u području klime“, ističe Andrzej Łazęcki, pročelnik krakovskog odjela za komunalno gospodarstvo i klimu.

Krakov je i grad čija se infrastruktura nenadano našla pod velikim pritiskom jer se slijedom ruske invazije na Ukrajinu u njega doselilo približno 270 000 izbjeglica. Njihov dolazak povećao je potrebe za javnom infrastrukturom i uslugama poput obrazovanja, zdravstvene zaštite i stambenog zbrinjavanja. Unatoč ratu koji bijesni u zemlji udaljenoj manje od 300 km, Krakov nije odustao od svojih ambicioznih klimatskih ciljeva. Naprotiv, nakana mu je jednim udarcem ubiti dvije muhe: pobrinuti se da grad postane još zeleniji te unaprijediti i obnoviti gradsku infrastrukturu kako bi zadovoljio potrebe svojih građana i ukrajinskih novopridošlica. „Možemo mnogo toga naučiti iz krakovskog pristupa suočavanju s klimatskim promjenama i aktualnom humanitarnom krizom“, napominje Leonor Berriochoa, viša inženjerka u Europskoj investicijskoj banci, koja je radila na 130 milijuna eura (585 milijuna zlota) vrijednom zajmu ugovorenom s gradom 2023. godine. „Njegov primjer mogli bi kao izvor nadahnuća slijediti i mnogi drugi gradovi.“

Da bi gradovi napredovali i rasli, nužan je urbani razvoj. On gradovima može pomoći i da se prilagode humanitarnoj krizi i nose s njezinim posljedicama. „Svaki grad može prihvatiti ograničen broj stanovnika“, objašnjava Katerina Zisimopoulou, viša urbanistica u Europskoj investicijskoj banci. „Stoga, kad pristignu tisuće ljudi, obrazovna, prometna i ostala postojeća infrastruktura ne može odgovoriti na potrebe rastućeg broja stanovnika, što dovodi do sukoba, pomanjkanja sredstava i ubrzanog pogoršanja kvalitete javnih usluga i infrastrukture.“

Projekti urbanog razvoja u kojima se nova javna infrastruktura gradi, a postojeća unapređuje na uključiv i cjelovit način važni su za ispunjavanje potreba građana u područjima poput obrazovanja, zdravstva i zapošljavanja.

### Suočavanje s humanitarnom krizom

Gradske vlasti prilagodile su svoj plan urbanog razvoja kako bi odgovorile na sve veće potrebe građana Krakova i Ukrajinaca koji su si proteklih godina tamo izgradili novi život. „Težište nam je na integraciji novopristiglih Ukrajinaca i njihovu uključivanju u sve javne usluge, čiji obuhvat treba proširiti ne bi li se zadovoljile potrebe svih novopridošlica“, objašnjava Elżbieta Żurek-Kois, pročelnica odjela za socijalnu zaštitu i zdravstvo u gradskoj upravi Krakova.

Izgradnja nove gradske infrastrukture i unaprjeđenje postojećih sadržaja iziskuje znatna ulaganja, pomno planiranje i dosta vremena. Financijsko opterećenje raste usporedo s porastom potreba za nužnim uslugama i infrastrukturom kako bi se zadovoljili zahtjevi koje nameće prihvat izbjeglog stanovništva. Kako bi Krakovu pomogla u njegovim nastojanjima, **Europska investicijska banka odobrila mu je okvirni zajam u iznosu od 334 milijuna eura (1500 milijuna zlota) i u kolovozu 2023. potpisala njegovu prvu tranšu u visini od 130 milijuna eura.** Ovo financiranje dio je programa predviđenog

## // Njegov bi primjer mogli kao izvor nadahnuća slijediti i mnogi drugi gradovi. //

paketom za solidarnost s Ukrajinom, inicijativom zamišljenom radi financiranja gradskih i regionalnih ulaganja u državama članicama EU-a kao odgovor na rat u Ukrajini. „Ljudi u Krakovu ulažu golem trud ne bi li se nosili s humanitarnom krizom, ali ujedno izgradili i zeleniji grad“, ističe Marcin Futera, kreditni referent u Europskoj investicijskoj banci. „Zahvaljujući okvirnom zajmu, možemo financirati razne projekte različitih veličina i vrsta u svim dijelovima grada.“

### Izgradnja zelenijeg Krakova

Gradska uprava već je uvelike obnovila svoje zgrade i povećala im energetske učinkovitost. Među ostalim mjerama, to obuhvaća izolaciju i zamjenu prozora i vrata te postavljanje LED rasvjete, termostatskih ventila i pročišćivača zraka. Od ukupno 323 javne zgrade pod upravom grada, dosad ih je u potpunosti obnovljeno 43 %, a njih 34 % podvrgnuto je manjim do srednjim zahvatima radi povećanja energetske učinkovitosti i obnove.

Krakovski pristup ističe se i po uključivanju građana u postupak odlučivanja. Gradska uprava upriličila je dvije panel-rasprave s građanima, na kojima su stanovnici i stručnjaci mogli razgovarati o razvoju održivog prijevoza, kao i smanjivanju energetske potrošnje i uporabi obnovljivih izvora energije. Preporuke s tih rasprava smatraju se obvezujućima.

„Uključivanjem svih naših građana u postupak pridonosimo jačanju njihove ekološke osviještenosti i dolazimo do točnih spoznaja o njihovim potrebama“, objašnjava Łazęcki iz gradskog odjela za komunalno gospodarstvo. „Tako se možemo pobrinuti da grad postane uključiviji i ugodniji za život, a istodobno i otporniji na nepredvidive okolnosti.“

## ODRŽIVA BOLNICA

### OBNOVOM NIZOZEMSKJE BOLNICE SMANJUJU SE EMISIJE UGLJIKA

---

Medicinski centar Haaglanden jedna je vodećih kliničkih bolnica u Nizozemskoj. No mnoge od njezinih zgrada potrebno je obnoviti kako bi se osigurala odgovarajuća skrb i smanjio njihov ekološki otisak. Ova haška bolnica, znana kao HMC, u lipnju je s Europskom investicijskom bankom ugovorila zajam vrijedan 110 milijuna eura kako bi svoja dva objekta koji spadaju među najvažnije preuredila nabavom najsuvremenije medicinske opreme i potrepština te novih sustava grijanja i hlađenja. Cilj je smanjiti emisije ugljika za 64 %.

Pored uštede energije, projekt će, dakako, pridonijeti i boljem zdravlju stanovnika. Centar svake godine prihvati više od 170 000 pacijenata koji dolaze iz svih krajeva Nizozemske kako bi ih tamo liječili njegovi specijalisti traumatologije, neurologije ili onkologije. Istodobno, već i sam prelazak na sustav dizalica topline zimi te opremu za hibridno hlađenje ljeti donijet će veliku promjenu kad je riječ o potrošnji energije u bolnici. „Ulaganje u dizalice topline i hibridno hlađenje radi smanjenja potrošnje energije i troškova omogućava nam i da sagledamo svoj utjecaj na okoliš“, napominje Martijn Wiesenekker, financijski direktor bolnice.

# ZIDARSKI BLOKOVI KOJI JEDU UGLJIK

Četiri belgijske tvrtke udružile su snage u lokalnom projektu kružnog gospodarstva u kojem se nusproizvodi iz industrije čelika koriste za proizvodnju zidarskih blokova koji smanjuju emisije ugljikova dioksida

**A**ko je ikada postojao proizvod kojim se neki problem pretvara u rješenje, onda je to inovativan zidarski blok koji su razvile četiri belgijske tvrtke. Većina betonskih blokova proizvodi se pomoću cementa, što izaziva emisije stakleničkih plinova. No inovativni belgijski blok izrađuje se pomoću ugljikova dioksida sakupljenog iz drugih industrijskih procesa. Naime, on ga doslovce jede i pretvara u nešto korisno.

U proizvodnji cementa nastaje 2,4 % svjetskih emisija ugljikova dioksida iz industrijskih i energetskih izvora. Stoga četiri tvrtke, od kojih sve imaju pogone u blizini Liègea, zajedno razvijaju proizvod koji bi se mogao znatno odraziti na borbu protiv globalnog zagrijavanja. „Naš projekt veoma je inovativan“, objašnjava Antoine Gregoire, voditelj razvoja u Preferu, jednoj od četiriju tvrtki. „Kružan je i lokalan.“

“ Naš projekt veoma je inovativan. Kružan je i lokalan. ”

Evo kako će to funkcionirati. Kad se u jednoj od tvrtki, točnije Lhoistu, kamena sirovina zagrijava radi proizvodnje vapna, nastaje ugljikov dioksid. No namjesto da ga pusti da istječe, Lhoist će ga otpremati cjevovodom kojim upravlja Fluxus, tvrtka koja se inače bavi transportom prirodnog plina. Taj cjevovod dužine 2 km vodit će do Prefera, tvrtke koja proizvodi betonske materijale. Orbix, koji razvija

održive materijale za potrebe građevinarstva i industrije čelika, preuzimat će trosku preostalu nakon što se Lhoistovo vapno iskoristi za proizvodnju čelika u nekom drugom poduzeću i brodom je otpremati Preferu. Naposljetku, Prefer će miješati trosku s ugljikovim dioksidom kako bi proizveo blok. Konkretno, ugljikov dioksid služit će za otvrdnjavanje bloka koji su tvrtke nazvale CO<sub>2</sub>ncrEAT zato što zapravo jede (eng. eat) CO<sub>2</sub>.

No razvoj inovativnog industrijskog projekta veoma je skup. Četiri tvrtke procijenile su troškove na 7,5 milijuna eura. Stoga su zatražile potporu iz Inovacijskog fonda, programa Europske komisije za financiranje inovativnih, niskougljičnih tehnologija. U pomoć su im priskočili stručnjaci iz tima Europske investicijske banke zaduženog za Inovacijski fond. „Morali smo dokazati da je projekt ekonomski održiv, vodeći računa o doprinosu svih četiriju članova konzorcija“, objašnjava Matthieu Banal, financijski savjetnik Europske investicijske banke koji je radio s tvrtkama.

Naime, Europska komisija šalje projektne prijave EIB-ovom timu zaduženom za Inovacijski fond, koji je sastavljen od stručnjaka iz EIB-ova Odjela za savjetodavne usluge i Uprave za projekte, radi pružanja financijske i tehničke pomoći. EU-ova Europska izvršna agencija za klimu, infrastrukturu i okoliš predodabrala je ovaj projekt za financiranje bespovratnim sredstvima u visini od 4 milijuna eura na temelju poziva Inovacijskog fonda na prijavu malih projekata. **Ugovor o bespovratnim sredstvima potpisan je u svibnju 2023., a s provedbom projekta krenulo se u lipnju.** „Bez bespovratnih sredstava bilo bi preskupo razviti proces proizvodnje tih blokova“, ističe Gregoire. „Rizici povezani s inovacijom i kapitalni izdaci potrebni za izgradnju tvornice previsoki su.“

# RADITI S PRIRODOM, A NE PROTIV NJE

## Prirodna rješenja za ublažavanje posljedica poplava u Grčkoj

**T**esaliju, regiju na sjeveru Grčke, u rujnu 2023. pogodile su žestoke oluje koje su izazvale velike poplave, i to ne jednom, već dvaput. „Druga oluja samo pukom srećom nije odnijela nijedan ljudski život jer je prva u potpunosti izbrisala mrežu senzora za rano upozoravanje”, prisjeća se Harry Kalliaras, savjetnik gradonačelnika Trikale, grada s oko 80 000 stanovnika na sjeverozapadu Tesalije. Oluje su u gradskom središtu i obližnjim selima uništile 150 domova, a teško ih oštetile više od 1000. Nakon druge oluje, život u gradu starom 3000 godina zaustavio se na tri dana jer su vlasti naredile stanovnicima da ostanu kod kuće i provjeravale sigurnost 12 gradskih mostova preko rijeke Lithaios. Troškovi nastali u regiji poznatoj kao žitnica Grčke već se procjenjuju na milijarde eura.

Tesaliji poplave nisu nimalo strane. S velikim građevinskim radovima na kanaliziranju rijeka podizanjem betonskih nasipa i zaštitnih zidova krenulo se još tridesetih godina minulog stoljeća, a s korjenitom preobrazbom krajolika melioracijom tla nastavilo se sve do sedamdesetih. Međutim, očit neuspjeh tih pristupa da osiguraju zaštitu od sve češćih ekstremnih vremenskih pojava izazvanih klimatskim promjenama sada je nagnao regiju na razmatranje posve drukčijeg modela, a riječ je o uklanjanju betona i prepuštanju prirodi da sama obavi svoj posao. „Još uvijek pamtim da su se prije 40 godina kod rijeke nalazili prirodni bazeni koji su zadržavali poplavne vode”, prisjeća se Kalliaras. „No otad se pristup svodi na pokušaje da se rijeka obuzda i da joj se jednostavno prepriječe prirodni izlazi kojima se koristila za vrijeme poplava, a u blizini rijeke dosta se i gradilo. Da su ti prirodni bazeni ostali tamo gdje su bili, jasno je da bi grad pretrpio manju štetu.”

“ Da su ti prirodni bazeni ostali tamo gdje su bili... ”

**Taj prirodni pristup počiva na preporuci iz studije koju je financirala Europska investicijska banka, a proveli su je zaklada Global Infrastructure Basel i grčki ogranak Svjetskog fonda za prirodu, te se 2023. našla u središtu rasprava s dionicima.** „Moramo raditi s prirodom, a ne protiv nje”, ističe Aimilia Pistrika, viša inženjerka vodnog gospodarstva u Europskoj investicijskoj banci.

### Studija promiče prirodna rješenja u Grčkoj

Prema pilot-studiji, prirodni pristupi upravljanju poplavama u regiji, kao što su proširivanje vodotoka i njihovo povezivanje s pripadajućim poplavnim nizinama, obnova poplavnih šuma i uklanjanje građevina stvorenih ljudskom rukom radi zauzdavanja ili sprječavanja riječnog toka, bili bi kudikamo učinkovitiji od oslanjanja na novu ili saniranu „sivu” protupoplavnu infrastrukturu, kao što su nasipi. Prema izvješću, već i samo s gledišta skladištenja ugljika, vrijednost prirodnog pristupa, koja se procjenjuje na 12,8 milijuna eura, bila bi veća od troškova njegove provedbe (6,8 milijuna eura), kao i od troškova hibridnog pristupa (9,3 milijuna eura).

No pred prirodnim rješenjima za ublažavanje posljedica poplava stoje i stanoviti izazovi. „Za čitav proces treba vremena”, napominje Catherine McSweeney, koja u Europskoj investicijskoj banci radi u Odsjeku za civilno društvo. „Već dvije godine priređujemo informativna događanja i sastanke s vlastima i dionicima. No mnogo smo naučili o ovom projektu i vjerujemo da smo razvili pristup čiju je primjenu moguće ubrzati, proširiti te ponoviti i drugdje.”

# IDEJA PUNA SVJEŽINE

**CrowdFarming svojim modelom izravne prodaje promiče svježu hranu i održivu poljoprivredu, čime smanjuje emisije i donosi dobit malim, ekološkim poljoprivrednicima**

**K**ad su braća Gabriel i Gonzalo Úrculo od svog djeda naslijedila plantažu naranča u Valenciji u Španjolskoj, njihova im je obitelj savjetovala da prodaju to gubitaško poljoprivredno gospodarstvo. No oni su mu ipak odlučili dati još jednu priliku. Krenuli su s prodajom preko posrednika poput zadruga i velikih kupaca, baš kako je to uvijek radio i njihov djed. No nisu zarađivali dovoljno da bi pokrili svoje troškove. Stoga su odlučili otvoriti mrežnu stranicu pod nazivom Naranjas del Carmen radi izravne prodaje potrošačima diljem Europe. Preko mrežne stranice prodavali su voće prijateljima u Njemačkoj i Austriji, ali čitava se priča postojano širila usmenom predajom. Kad je Deutsche Welle, njemačka javna televizija, snimila prilog o njihovom voćnjaku, krenula je prava lavina narudžbi. Potražnja je bila tolika da Naranjas del Carmen nije mogla izvršiti sve narudžbe.

“**Duboko smo privrženi modelu ,od polja do stola’.**”

Španjolski poljoprivrednici iz njihova kraja, koji su svjedočili tom uspjehu, obratili su im se za pomoć u uspostavi svojih vlastitih sustava internetske prodaje. Gonzalo i Gabriel shvatili su da na tržištu treba popuniti važnu prazninu: golemu potrebu za izravnim povezivanjem potrošača i poljoprivrednika. Godine 2017. braća Úrculo osnovala su CrowdFarming kako bi poljoprivrednicima ponudila usluge poput softverske podrške, izrade mrežnih stranica, logistike, korisničkih usluga te marketinške i agronomske podrške, koje je Naranjas del Carmen tijekom godina razvila radi izravne prodaje krajnjim potrošačima. „CrowdFarming je nastao kao usluga zasnovana na modelu ,sve

na jednom mjestu’ za potrebe poljoprivrednika koji žele uspostaviti vlastite kanale izravne prodaje”, objašnjava Román Martínez de Aragón, voditelj strategije u CrowdFarmingu. „Vodimo brigu o složenosti tog posla, tako da se poljoprivrednici mogu usredotočiti na uzgoj, proizvodnju i berbu.”

CrowdFarming pridonosi digitalizaciji poljoprivrednog sektora u Europi, koji se uvelike sastoji od malih proizvođača koji ne moraju nužno raspolagati sredstvima ili stručnim znanjima potrebnima za izravnu prodaju svojih proizvoda potrošačima preko mrežnih stranica. Na stranici je zastupljeno 300 poljoprivrednika iz 15 zemalja, uglavnom na prostoru Europe. Kupcima se nudi mogućnost da naruče sanduke voća i povrća ili proizvode poput meda i sira. Mogu čak i posvojiti neko stablo, zemljišnu česticu ili životinju te se obvezati na kupnju pripadajućih im proizvoda. Kako bi ga poduprla u radu na njegovim digitalnim platformama i softveru, **u rujnu 2023. Europska investicijska banka ugovorila je s CrowdFarmingom zajam u obliku poduzetničkog duga u iznosu od 15 milijuna eura, osiguran jamstvom iz programa InvestEU.**

„Poljoprivrednici, koji su obično prihvaćali cijene koje su im nudili supermarketi, sada mogu određivati svoje vlastite cijene, što u tom sektoru dovodi do paradigmatškog pomaka”, ističe Jérôme Marcelino, viši kreditni referent zadužen za ovo ulaganje Europske investicijske banke.

## Ukusno, a usto i dobro za naš planet

CrowdFarming zastupa isključivo poljoprivrednike koji proizvode organsku hranu ili su u fazi prelaska na organski uzgoj. Agronomi pomno biraju poljoprivrednike koji će svoje proizvode prodavati preko platforme, pri čemu provjeravaju primjenjuju li u svom radu najviše standarde održivosti, kvalitete i proizvodnje. María Martínez Hijano iz Malage uvjerala je svoje bližnje da se poljoprivredno gospodarstvo, koje je u vlasništvu obitelji već četiri naraštaja, prebaci na organski uzgoj kad ga je preuzela 2017. godine. S prodajom manga preko platforme CrowdFarminga krenula je 2020., što je polučilo golem uspjeh.



## Usluga zasnovana na modelu ‚sve na jednom mjestu‘ za potrebe poljoprivrednika koji žele uspostaviti vlastite kanale izravne prodaje.

„Mogli smo se razvijati i inovirati u pravcu poljoprivrednog modela koji se sve više uklapa u okoliš“, objašnjava Hijano.

Za razliku od nekih supermarketa, u CrowdFarmingu proizvode ne drže na skladištu tjednima niti ih prskaju protugljivičnim kemikalijama kako bi im produljili vijek trajanja. Voće i povrće koje se prodaje preko mrežne stranice ubire se prema narudžbama kupaca, a ostavlja ga se na stablima ili u tlu sve dok ne sazrije dovoljno da bi ga se otpremilo. U ustaljenoj poljoprivrednoj proizvodnji, plodovi se ubiru kad to odgovara posredniku poput supermarketa te mogu mjesecima stajati u komorama za zrenje ili industrijskim hladnjacima.

Iako CrowdFarmingov pristup pridonosi punini okusa njegovih proizvoda, poljoprivrednicima stvara i dodatno radno opterećenje jer su do sada svoj urod jednostavno ubirali jednom godišnje i potom ga otpremali posrednicima ili supermarketima. Uz CrowdFarming, poljoprivrednici moraju isplanirati više berbi.

No zbog koristi koje im donosi izravna prodaja, rado prihvaćaju i to dodatno radno opterećenje. Naime, mogu mjesecima unaprijed predvidjeti svoje prihode, a marže koje ostvaruju više su od onih u ustaljenim prodajnim mrežama. Primjerice, na agrumima mogu zaraditi dva do tri puta više nego što bi to mogli na uobičajenim prodajnim mjestima. S gledišta kupca, cijene su jednake onima koje plaćaju u organskim supermarketima u zemljama zapadne i sjeverne Europe.

„Duboko smo privrženi modelu ‚od polja do stola‘“, ističe Cristina Domecq, voditeljica održivosti i društvene odgovornosti u CrowdFarmingu. „Čim pošaljete narudžbu, CrowdFarming i poljoprivrednici istog se trena bacaju na posao, pri čemu beru, pakiraju i otpremaju najsvježije organske proizvode izravno do vašeg kućnog praga. Sve se svodi na dobivanje stvarne, nepatvorene svježine.“

### Tektonski pomaci u lancu opskrbe hranom

CrowdFarming je 2022. proveo istraživanje ne bi li kvantificirao učinak svojeg modela na emisije ugljika i bacanje hrane. U istraživanju je put koji naranče prevale od poljoprivrednog gospodarstva do kućnog praga kupca uspoređen s njihovom uobičajenom distribucijom do supermarketa. Ustanovljeno je da su emisije nastale u izravnoj prodaji 20 % niže od onih koje nastaju kod plasmana proizvoda preko supermarketa. Isto tako, pokazalo se da se u opskrbnom lancu baci tek 3 % hrane u odnosu na 22 % koliko se baci kod njezina plasmana preko supermarketa.

CrowdFarming raspolaže timom od oko 200 stručnjaka, uglavnom za razvoj softverskih rješenja, koji radi na unaprjeđenju platforme. K tome, održavaju i tvrtkin vlastiti logistički softver nazvan „CrowdSender“, koji joj omogućuje učinkovito upravljanje narudžbama, njihovo razvrstavanje prema regijama i vođenje brige o tome da su kamionski kapaciteti do kraja popunjeni kako bi isporuke bile troškovno najučinkovitije i najprihvatljivije za okoliš.

„Zahvaljujući sredstvima Europske investicijske banke, tvrtka će moći nastaviti s inovacijama povezanima sa svojim poslovnim modelom, procesima, digitalnim aplikacijama i softverskim rješenjima“, napominje Alejandro Raboso Campos, savjetnik u Europskoj investicijskoj banci. A time se promiče i održivija i pravednija proizvodnja hrane.

„Rijetko nailazimo na projekte koji na terenu ostavljaju tako izravan i opipljiv trag“, pridodaje Raboso Campos. „To je dobro za poljoprivrednike, potrošače i okoliš.“

# GIGAVAT NA KROVU

**Logističko poduzeće CTP pretvara krovove svojih objekata u Češkoj i drugdje u goleme solarne elektrane, čime svojim zakupnicima smanjuje troškove i emisije, a povećava i vlastitu dobit**

**Z**ahvaljujući energiji iz obnovljivih izvora, čak se i vlasnik malenog kućerka može prometnuti u proizvođača električne energije: dovoljno mu je da si na krov postavi nekoliko solarnih panela, a energiju koju ne iskoristi prodaje lokalnom elektroprivrednom poduzeću. No tvrtki čiji se krovovi prostiru na 11 milijuna četvornih metara to otvara mogućnosti od koje rastu zazubice. CTP, najveći europski vlasnik i upravitelj logističkih nekretnina koji je kao takav uvršten i na burzu, prekriva krovove svojih

“ Time se jača strateška autonomija Europe. ”

zgrada solarnim panelima, tako da će energija iz obnovljivih izvora postati bitan dio njegova poslovanja, uz izgradnju novih objekata i upravljanje poslovnim parkovima. Idući korak u pomaku CTP-a prema energetici odnosi se na postavljanje solarnih panela na krovove njegovih zgrada u svim zemljama u kojima posluje. Riječ je o značajnom iskoraku jer, iako su mu dionice uvrštene na amsterdamsku burzu Euronext, CTP najvećim dijelom posluje u zemljama srednje i istočne Europe kao što su Češka, Slovačka, Mađarska i Rumunjska. „Energetiku promatramo kao treću poslovnu djelatnost naše tvrtke“, objašnjava

Maarten Otte, voditelj odnosa s ulagačima u praškom uredu CTP-a. „Solarni paneli pritom su tek prvi korak, ali ići ćemo kudikamo dalje, sve do postavljanja punionica električnih vozila za naše zakupnike, gospodarenja energijom i njezina skladištenja.“

Tvrtka predviđa da će na svojim zgradama do konca 2026. raspolagati instaliranim kapacitetom od čak 400 MWp. MWp je kratica za „megawatt peak“, odnosno vršnu snagu u megavatima, što je mjerilo proizvodnje energije iz nekog varijabilnog izvora kao što je Sunčeva svjetlost. A s obzirom na nakanu da u predstojećim godinama udvostruči svoj portfelj, a time i korisnu krovnu površinu, CTP bi u tim zemljama do kraja desetljeća mogao proizvoditi 1 GWp. To je važan korak prema dekarbonizaciji zemalja koje još uvijek bilježe visoku razinu emisija.

## Solarni paneli na krovovima zgrada i strateška autonomija Europe

CTP-ove nekretnine – koje se koriste kao logistički centri, a nekim klijentima u području lake industrije služe i za proizvodnju – omogućuju i to da se u Europi osiguraju lokacije za tvrtke koje bi prostor inače bile prisiljene potražiti, primjerice, u Aziji, čime se važne industrije zadržavaju u Europi, a skraćuju se i opskrbeni lanci. „CTP tako pridonosi povratku naših poduzeća iz Azije“, ističe Jan Morawiec, kreditni referent Europske investicijske banke. Time se jača strateška autonomija Europe.“

Nakon poremećaja koje su u industrijskim lancima opskrbe izazvale pandemija bolesti COVID-19 i nestašica energenata slijedom ruske invazije na Ukrajinu, ta strateška autonomija presudna je za budućnost Europe. Upravo je strateški doprinos jedan od razloga iz kojih su u rujnu 2023. Europska investicijska banka i CTP ugovorili zajam u visini od 200 milijuna eura radi financiranja projekta postavljanja solarnih panela, uglavnom u četirima zemljama srednje i istočne Europe, što je dio 45 milijardi eura vrijednog doprinosa Europske investicijske banke programu REPowerEU.

Solarni paneli dobri su za klimu. Isto tako, financijski su isplativi i za CTP i za njegove zakupnike. „To im daje konkurentnu prednost pred drugim logističkim tvrtkama čiji ugovori o zakupu ne obuhvaćaju opskrbu energijom“, objašnjava David González, glavni inženjer za programe energetske tranzicije u Europskoj investicijskoj banci.

# OBNOVA ENERGETSKIH KAPACITETA EUROPE

## Tri španjolska projekta u području obnovljivih izvora energije jačaju energetska autonomiju Europe izgradnjom solarnih i vjetroenergetskih kapaciteta i prijenosnih mreža

**J**aime Celaya oduvijek je želio raditi na tržištu obnovljivih izvora energije zbog njegova učinka na društvo. Stoga se po završetku studija i stjecanju ponešto početnog radnog iskustva pridružio Iberdrolu, po tržišnoj kapitalizaciji najvećem energetsom poduzeću u Europi i predvodniku u području obnovljivih izvora. U svojstvu voditelja razvoja poslovanja, tamo je zadužen za procjenu, odabir i provedbu novih energetske projekata koji će Iberdrolu pomoći u ostvarenju njezina cilja da do 2040. postigne nultu stopu emisija.

„Riječ je o veoma dinamičnom i aktivnom sektoru gdje se danomice pojavljuju nove tehnologije, mehanizmi i tehnike“, ističe Celaya. „Svakog dana naučim nešto novo i steknem još više znanja.“

U nadolazećim godinama Celaya će raditi na Iberdrolinom ambicioznom planu izgradnje razgranate mreže od 19 solarnih fotonaponskih elektrana i triju kopnenih vjetroelektrana u Španjolskoj, Portugalu i Njemačkoj. „Imamo obilje sunca, vode i vjetra, što su osnovne pretpostavke za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora“, napominje Celaya. „Ulaganja u te izvore i energiju koju stvaraju presudna su jer zemljama omogućuju da smanje svoje emisije stakleničkih plinova.“

S kapacitetom od gotovo 2,2 gigavata, nova postrojenja moći će proizvoditi i do 4 teravatsati električne energije, što je jednako prosječnoj godišnjoj energetska potrošnji u više od milijun kućanstava. 70 % postrojenja nalazit će se u ruralnim područjima pogođenima industrijskom tranzicijom prema nultoj neto stopi emisija te regijama gdje je dohodak po stanovniku ispod prosjeka EU-a.

„Stanovnicima tih regija nudimo stručno osposobljavanje te ih opremamo znanjima i vještinama potrebnima kako bi upravljali solarnim elektranama i vjetroparkovima, gradili ih i u njima radili“, objašnjava Celaya. „Novim projektima u tim će se područjima potaknuti rast i zapošljavanje, čime će im se omogućiti razvoj još većeg broja projekata.“

### Osiguravanje stabilne opskrbe energijom

Integriranje obnovljivih izvora energije u naše elektroenergetske mreže teška je zadaća zbog njihove nestalnosti u proizvodnji električne energije. Za razliku od elektrana na fosilna goriva ili hidrocentrala koje električnu energiju proizvode prema potražnji, solarni paneli i vjetroturbine ovise o vremenskim prilikama i mjestu gdje se nalaze. Zbog toga su količine električne energije koju proizvode promjenjive i tek su dijelom predvidljive, što našim elektroenergetskim mrežama otežava održavanje stabilne i stalne opskrbe. Riječ je o takozvanom izazovu integriranja obnovljivih izvora.

Radi prevladavanja tog problema, neka od Iberdrolinih fotonaponskih postrojenja uključivat će hibridizaciju s baterijskim sustavom, tj. kombiniranje dvaju različitih izvora, poput energije sunca i vjetra, sa skladištenjem energije kako bi se osigurala stabilnija i pouzdanija opskrba električnom energijom.

„Kod hibridnih sustava, fotonaponske elektrane gradimo u blizini vjetroelektrane“, objašnjava Celaya. „Tako za oblačnih dana električnu energiju možemo proizvoditi iz vjetra. Isto tako, kad nema vjetra

“ **Ulaganja u te izvore i energiju koju stvaraju presudna su jer zemljama omogućuju da smanje svoje emisije stakleničkih plinova.** ”

možemo je dobivati iz sunca. To nam omogućuje da se služimo istom infrastrukturom i izbjegnemo potrebu za dodatnom izgradnjom. Korištenjem baterija možemo uštedjeti višak energije dobivene iz vjetra i sunca te je staviti na tržište i kad nije vjetrovito ili sunčano, odnosno kad ti izvori ne stvaraju električnu energiju.”

**Europska investicijska banka odobrila je Iberdrolu zajam u iznosu od milijardu eura** radi sufinanciranja izgradnje 22 postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora u Španjolskoj, Portugalu i Njemačkoj, koji je ugovoren u lipnju 2023. Kako je riječ o takozvanom „okvirnom zajmu“, njegovim se sredstvima može financirati cijeli niz projekata.

„Ovakvim financiranjem osiguravaju se stabilnost, fleksibilnost i dugoročna sredstva za višeprojektne pothvate u području obnovljivih izvora energije“, ističe Luis Cañete, viši kreditni referent koji je u Europskoj investicijskoj banci radio na sklapanju ovog posla.

Transakcija je dio financijskog paketa kojim banka EU-a podupire inicijativu REPowerEU, plan Europske komisije koji je nastao kao odgovor na rusku invaziju na Ukrajinu, a cilj mu je smanjiti ovisnost EU-a o uvozu fosilnih goriva i ubrzanja zelene tranzicije.

#### Inovativan pristup financiranju energetske projekata

Red Eléctrica de España još jedna je tvrtka koja će pridonijeti energetske tranziciji Španjolske. Nakana joj je da proširi i osnaži svoju prijenosnu mrežu preko koje se električna energija proizvedena u elektranama isporučuje kućanstvima, poduzećima i industrijama. Ta su ulaganja Španjolska i Red Eléctrica predvidjele svojim Planom razvoja prijenosne mreže za razdoblje 2021.-2026., čiji je cilj:

- integrirati buduća postrojenja za proizvodnju energije iz obnovljivih izvora i tako omogućiti Španjolskoj da do 2030. ostvari svoj cilj dobivanja 74 % električne energije iz obnovljivih izvora,
- povećati pouzdanost 220 i 66-kilovoltnih mreža,
- ojačati interkonekcije s Portugalom i Francuskom te
- povećati troškovnu učinkovitost i pouzdanost opskrbe u španjolskom elektroenergetskom sustavu, uključujući Balearske i Kanarske otoke.

**Europska investicijska banka podržat će Red Eléctricu kupnjom zelenih nadređenih i zelenih hibridnih obveznica vrijednih 500 milijuna eura, koje je tvrtka izdala u sklopu svojeg Okvira za zeleno financiranje. U siječnju 2023. Banka je već kupila zelene hibridne obveznice u iznosu od 41,5 milijuna eura iz njihova prvog izdanja.** Ta transakcija izvršena pod okriljem programa InvestEU bila je prva javna transakcija u okviru EIB-ova programa kupnje zelenih obveznica.

“**Možemo uštedjeti višak energije dobivene iz vjetra i sunca te je staviti na tržište i kad nije vjetrovito ili sunčano, odnosno kad ti izvori ne stvaraju električnu energiju.**”

## „Zelenim obveznicama i zelenim hibridnim obveznicama može se popuniti praznina u financiranju djelovanja u području klime.“

„Zelenim obveznicama i zelenim hibridnim obveznicama može se popuniti praznina u financiranju djelovanja u području klime, uz istodobno promicanje korištenja tržišta kapitala“, napominje Raquel Cuervo Salvador, referentica za financiranje obveznicama u Europskoj investicijskoj banci. „Projektima obnovljivih izvora energije one donose brojne koristi kao što su širenje ulagačke baze, smanjenje rizika izvršenja i povećanje dostupnosti sredstava, a tu su i zeleno svjetlo koje drugima dajemo i poruka koju im odašiljemo njihovom kupnjom.“

Očekuje se da će projekt pridonijeti smanjivanju emisija stakleničkih plinova i stvaranju mogućnosti zapošljavanja u slabije razvijenim regijama Španjolske.

### Novi nalet energije iz obnovljivih izvora u Španjolskoj

Solarne elektrane odigrat će ključnu ulogu u energetskej tranziciji. Ta postrojenja hvataju obilne količine energije dobivene iz sunca i koriste ih za proizvodnju električne energije bez emisija stakleničkih plinova, što je nužno za smanjenje naše ovisnosti o fosilnim gorivima.

**Uz potporu iz programa InvestEU, Europska investicijska banka odobrila je okvirni zajam u iznosu do 1,7 milijardi eura u korist tvrtke Solaria** kako bi joj pomogla u izgradnji 120 solarnih fotonaponskih elektrana u Španjolskoj, Italiji i Portugalu, što je ugovoreno u rujnu 2023.

Osnovana 2002., ova španjolska tvrtka nakanila je staviti u puni pogon kapacitete snage 5,6 gigavata, čime bi se dobilo 9,3 teravatsati godišnje. To je jednako potrošnji energije u gotovo 2,5 milijuna kućanstava. Ta čista energija smanjit će emisije stakleničkih plinova za tri milijuna tona CO<sub>2</sub> godišnje.

„Razvoj 5,6 gigavata snažnog portfelja projekata obnovljivih izvora energije u Španjolskoj, Italiji i Portugalu odrazit će se na napore koje te zemlje i Europska unija ulažu u borbu protiv klimatskih promjena, a ujedno će povećati i energetske sigurnost“, ističe Elena Cuadros, inženjerka za obnovljive izvore energije u Europskoj investicijskoj banci. „Kako će se više od trećine solarnih elektrana nalaziti u slabije razvijenim regijama, projektom će se potaknuti i zapošljavanje tamo gdje je to najpotrebnije.“

# RJEŠENJA ZA POGONSKI KOTAČ JEDNAKOSTI

“**Obrazovanje i stručno osposobljavanje od temeljne su važnosti za jačanje inovacijskog potencijala Europske unije, njezine konkurentnosti i socijalne kohezije. Nikad dosad nije bilo tako važno raspolagati odgovarajućim vještinama kao što je to danas, u vrijeme zelene i digitalne tranzicije. Stoga Banka potiče ulaganja u kvalitetno obrazovanje i stručno osposobljavanje kako bi se naši ljudi i škole pripremili za buduće izazove.**”

Patricia Castellarnau, voditeljica Odsjeka za obrazovanje i javna istraživanja u EIB-u

“**Savjetodavne službe EIB-a pretaču složene ciljeve politika u tržišnu stvarnost. Tijekom 2023. podržale su pola EIB-ovih kreditnih transakcija te neke od ključnih horizontalnih inicijativa Europskog investicijskog fonda, kao što je nastojanje da se u europskom sektoru poduzetničkog i rizičnog kapitala postigne rodna ravnopravnost. Klijentima smo pomogli da se nose s energetsom tranzicijom, pomacima u području socijalnog stanovanja, kvantnog računalstva i rodne ravnopravnosti, kao i s razvojem novog europskog svemirskog tržišta.**”

Hristo Stojkov, direktor Odjela za savjetodavne usluge u EIB-u

“**Osnovna nam je djelatnost pružanje savjeta pri provedbi projekata u području klime. Tvrtke savjetujemo o tome kako poslovne zamisli oblikovati u ekonomski isplative, tehnički izvedive i financijski prihvatljive projekte za koje će im biti lakše dobiti sredstva EIB-a, Europske komisije ili tržišta, a možda i iz svih tih triju izvora. Provodimo i prethodna tematska istraživanja radi utvrđivanja nedostataka na tržištu i praznina u financiranju. A priređujemo i programe jačanja kapaciteta, kao što su sektorska savjetovanja i informativna događanja radi promicanja savjetodavnih usluga i proizvoda EIB-a.**”

Juliet Dow-Madu, voditeljica za proizvodnju, energetiku i promet u Odjelu za savjetodavne usluge EIB-a

Pripremamo se za svijet u kojem promjene ne pokazuju nikakve naznake usporavanja. Europska investicijska banka radi na tome da svi budemo spremni nositi se sa svijetom kakav nas očekuje, ali i napredovati u njemu. Našoj djeci potrebne su bolje škole, a te škole moraju pridonijeti prelasku na gospodarstvo s nultom neto stopom emisija. Moramo svima olakšati da s jednog mjesta stignu na drugo a da pritom ne ispuštaju goleme oblake ugljikova dioksida. A to moramo ostvariti izgradnjom čvrsto utemeljenih prijevoznih sustava i industrija mobilnosti kako bi ljudi koji tamo rade mogli prosperirati čak i dok jašu na mahnitom valu promjena koji se ne prestaje valjati.

“ Projektno financiranje pridonijelo je nekima od najglasovitijih EIB-ovih priča o uspjehu, kao što su autoceste i željeznice koje su otklonile uska grla u transeuropskim mrežama i privukle privatni kapital kako bi se ubrzala ključna ulaganja. Naš se djelokrug proširio na sektore poput obnovljivih izvora energije, gdje smo dali znatan doprinos rađanju europske industrije vjetra na moru. U novije vrijeme, uloga koju imamo kao klimatska banka EU-a odvodi nas u područja energetske interkonekcije, proizvodnje baterija za potrebe zelene mobilnosti i smanjivanja emisija u sektorima u kojima ih je teško ublažiti, kao što su proizvodnja čelika i gnojiva. Neki od tih projekata Europi odista utiru nove putove prema ostvarenju održive konkurentnosti. ”

Matthias Woitok, voditelj Odsjeka za financiranje projekata (istok) u EIB-u

# BOLJE OBRAZOVANJE UZ ŠTEDNJU ENERGIJE

**Obnovom će se povećati energetska učinkovitost u više od 200 škola u Rimu, ali gradu je prvo trebala pomoć u planiranju tog golemog projekta**

**R**im je grad bremenit poviješću. Njegova graditeljska baština prava je riznica blaga kako za ljubitelje umjetnosti tako i za turiste, ali ne baš i za učenike. Naime, mnogi mladi Rimljani pohađaju škole smještene u zgradama koje potječu iz 19. stoljeća. Neke od tih starih škola oronule su, loše izolirane i slabo opremljene za suočavanje s prijetnjama koje proizlaze iz klimatskih promjena. Zbog toga se grad upušta u svoje najveće ulaganje u obnovu obrazovne infrastrukture u posljednjih nekoliko desetljeća, a cilj mu je povećati energetska učinkovitost i održivost u više od 200 škola.

No zahvate na obnovi najstarijih zgrada kudikamo je teže izvesti. „Složene modernizacije posebno su zahtjevne“, napominje Linda D’Amico, arhitektica u Uredu za javne radove i infrastrukturu Grada Rima, jer drevne je zgrade potrebno zaštititi i očuvati.

Grad Rim odgovoran je za golem broj zgrada u odgojno-obrazovnom sustavu. Riječ je o 1144 jaslica, vrtića, osnovnih i nižih srednjih škola. Te su ustanove daleko najveći potrošači energije među javnim zgradama u Rimu, pri čemu na njih otpada čak 95 % ukupne gradske energetske potrošnje. Djelotvornim programom povećanja energetske učinkovitosti moglo bi se uštedjeti novac i smanjiti emisije ugljika. „Školske zgrade nezasitni su potrošači energije“, ističe D’Amico.

## Pravi savjet u pravom trenutku

**Obnova je potpomognuta bespovratnim sredstvima talijanske vlade, izdvajanjima Europske unije u okviru talijanskog nacionalnog plana za velegradove, poznatog kao PON Metro, te 150 milijuna eura vrijednom kreditnom linijom koju je u veljači 2023. odobrila Europska investicijska banka.** Grad je od banke EU-a zatražio savjetodavnu pomoć u osmišljanju plana i što boljem iskorištavanju tih sredstava. „Naša sveobuhvatna lepeza tehničkih, financijskih i metodoloških savjetodavnih usluga pomoći će Gradu Rimu u pravodobnoj provedbi i praćenju ovog projekta“, napominje Alexander Linke, EIB-ov viši savjetnik koji je radio na projektu.

Baš kao što mnogi učenici na početku školske godine dobivaju novu odjeću, tako će i neke od rimskih škola dobiti novo termoizolacijsko ruho visoke energetske učinkovitosti. Sve odabrane škole dobit će nove prozore, vrata, rasvjetu i unaprijeđene sustave grijanja. Novije zgrade bit će opremljene i fotonaponskim sustavima i dizalicama topline. „Ovo je najveće ulaganje u zgrade obrazovnih ustanova u posljednjih nekoliko desetljeća. Naše partnerstvo s bankom EU-a pomaže Gradu Rimu da pojača svoje djelovanje u području klime u prilog zelenoj tranziciji koja gradovima otvara nove mogućnosti“, ističe Roberto Gualtieri, gradonačelnik Rima.

Ovim projektom Rim namjerava smanjiti troškove i emisije na svom putu prema ostvarenju nulte neto stope do 2030. „Ovo ulaganje ne samo da će se snažno odraziti na okoliš“, napominje Andrea Durante, koja je u Europskoj investicijskoj banci radila na kreditnoj liniji, „već će ostaviti opipljivog traga i na društvu jer će unaprijediti škole od rimskih predgrađa pa sve do samog središta grada.“

D’Amico, arhitektica u gradskoj upravi, naglašava važnost projekta za živote djece. „Želimo im odaslati snažnu poruku, a to je da su bitna.“



# ŠKOLE ZA PREDGRAĐA

## Madrid gradi škole u svojim novim predgrađima, čime smanjuje socijalne nejednakosti u obrazovanju i pridonosi ozelenjivanju grada

**G**rad je poput obitelji: kad se širi, treba mu više prostora kako bi smjestio svakog novopridošlicu. I, baš kao i obitelj, treba nekamo poslati djecu u školu.

Španjolska prijestolnica jedan je od najbrže rastućih gradova u Europi. Stanovništvo Madrida raste dvaput brže od ostatka Španjolske, zbog čega je grad najgušće naseljeno područje u zemlji. U njegovim rubnim područjima neprestance niču posve novi četvrti. Djeci u tim novim naseljima potrebne su škole, tako da Comunidad de Madrid, madridska autonomna zajednica, kani izgraditi nove školske zgrade, a one stare obnoviti ne bi li osigurala kvalitetno obrazovanje za, kako se procjenjuje, 58 000 učenika. „Obrazovanje je jedan od stupova našeg društva”, ističe Rodrigo Robledo Tobar, pročelnik ureda za financijsku politiku i riznicu regije Madrid. „Riječ je o ulaganju u nove naraštaje, u našu budućnost.”

### Obrazovanje okrenuto ispunjavanju potreba

U Španjolskoj je javno obrazovanje besplatno, uz visoke stope sudjelovanja u predškolskom odgoju te osnovnom i nižem srednjem obrazovanju. No kad učenici stignu do razine višeg srednjeg obrazovanja, demografski čimbenici dobivaju na težini jer uvjetuju koji će od njih nastaviti sa školovanjem. Veći su izgledi da će učenici odustati ako dolaze iz obitelji nižeg socioekonomskog statusa koje žive u siromašnijim četvrtima iz kojih se duže putuje do škole.

Ulaganja u obrazovnu infrastrukturu pomoći će u zadovoljavanju postojeće potrebe za većim brojem škola, kao i budućih potreba madridske regije za kvalificiranim kadrom, koji je okosnica svakog gospodarstva. „Tim ljudima potreban je pristup školama u blizini njihovih prebivališta”, objašnjava Robledo Tobar. „Ne bi smjeli biti prisiljeni putovati pola sata ili sat vremena kako bi svoju djecu dovezli do škole u gradskom središtu.”

Predgrađa rastu zbog sve većeg broja stanovnika. No ljudi se tamo sele i zbog toga što su stanovi cjenovno pristupačniji. „Većina nove infrastrukture nalazit će se na području predgrađa koja bilježe najbrži rast”, napominje Silvia Guallar Artal, ekonomistica u Odsjeku za obrazovanje i javna istraživanja u Europskoj investicijskoj banci. „Riječ je o najnovijim, no ne baš i najimućnijim naseljima.”

**Europska investicijska banka podupire madridski projekt zajmom u iznosu od 250 milijuna eura, ugovorenim u ožujku 2023.** „Ovaj zajam omogućuje nam da obrazovne usluge pružamo obiteljima koje žive u predgrađima”, ističe Robledo Tobar. „Tako se više ne moraju seliti u gradsko središte, gdje je život skup, a time će se dodatno smanjiti i nejednakosti među ljudima.”

“ Tim ljudima potreban je pristup školama u blizini njihovih prebivališta. ”

# NOVI VLAKOVI, NOVE LINIJE, NOVA TEHNOLOGIJA

**Od Münchena do Monopoliya, inovativna rješenja za financiranje željezničkog prometa u Njemačkoj i Italiji smanjuju emisije, skraćuju trajanje dnevnih migracija i omogućuju održavanje primjenom visokih tehnologija**

**B**aš kao i dvije trećine putnika u regionalnom željezničkom prometu na prostoru Bavarske, Christine se često služi minhenskim S-Bahnom, regionalnom željezničkom mrežom trećeg po veličini grada u Njemačkoj. No put od njezina doma u Pasingu do tek 10 km udaljenog Marienplatzu u gradskom središtu znade biti nepredvidljiv. „Gužva je velika, a kašnjenja su česta“, pripovijeda Christine. „U pravilu bi sve skupa trebalo trajati tek 20 do 25 minuta, ali ponekad mi treba i do sat vremena.“

Christine nije jedina koju muči ista briga. Gotovo jedan od tri putnika u željezničkom prometu na cijelom prostoru Njemačke u 2022. na svoje je odredište kasnio 15 ili više minuta. U željezničkoj mreži minhenskog S-Bahna kašnjenja su česta pojava jer svaki njegov vlak na ulasku u gradsko središte ili izlasku iz njega mora proći jednom te istom glavnom linijom, Stammstreckeom, jednom od najprometnijih trasa u čitavoj Europi. Zbog toga je mreža podložna uskim grlima i kašnjenjima. U tijeku su radovi na izgradnji druge glavne linije. Iako će njezino dovršenje potrajati još godinama, nedavno naručeni vlakovi nove generacije ulijevaju nadu u to da će ubrzo doći do stanovitih pomaka nabolje.

**Nabavljeni zahvaljujući inovativnom leasing aranžmanu vrijednom 2 milijarde eura, koji su Europska investicijska banka i UniCredit financirali uz jamstvo Slobodne Države Bavarske, novi vlakovi dugi 200 metara, baš kao i njemački međugradski vlakovi velikog kapaciteta, bit će najduži regionalni vlakovi u zemlji. Radi se o 90 novih električnih vlakova visoke energetske učinkovitosti koje će proizvesti tvrtka Siemens Mobility, a bit će opremljeni dodatno proširenim vratima radi lakšeg i bržeg ulaska i izlaska putnika te informativnim zaslonima u LED tehnologiji, koji će se protezati duž čitavog vlaka. „Nadamo se da će nam ti kudikamo udobniji i pouzdaniji vlakovi pomoći da stanovnike minhenskih predgrađa uvjerimo da automobile ostave kod kuće i sjednu na vlak“, ističe Alexander Gerum, voditelj projekta minhenskog S-Bahna u poduzeću Bayerische Eisenbahngesellschaft, koje planira, financira i upravlja regionalnim željezničkim putničkim prometom u Bavarskoj.**

## Jedinstvena rješenja za financiranje talijanskih željeznica

I druge zemlje u Europi među svoje prioritete stavljaju željeznički promet kao važan dio svojih strategija dekarbonizacije. U ožujku 2023. **Europska investicijska banka ugovorila je inovativan financijski aranžman vrijedan ukupno 3,4 milijarde eura** radi modernizacije željezničke pruge na pravcu Palermo-Catania na Siciliji, čime će se trajanje putovanja između tih dvaju gradova skratiti za trećinu. Financijskim paketom obuhvaćeno je jedinstveno „pedesetpostotno protujamstvo“ u iznosu od 1,3 milijarde eura iz programa InvestEU. Njime se osiguravaju takozvane garancije za povrat avansa i dobro izvršenje posla koje izvođači moraju pribaviti od banaka kako bi se nositelje projekta uvjerilo da će biti zaštićeni u slučaju neizvršenja ugovornih obveza.

## // Nadamo se da će ti kudikamo udobniji i pouzdaniji vlakovi uvjeriti stanovnike ... da automobile ostave kod kuće i sjednu na vlak. //

„Ovo nam je prvi put da smo igdje odobrili ovakvo protujamstvo, a taj pristup sad kanimo opetovano primjenjivati na različite projekte i u drugim zemljama“, objašnjava Giovanni Inglisa, viši kreditni referent u Europskoj investicijskoj banci, koji je zadužen za odnose s financijskim institucijama.

U okviru ovog jedinstvenog financijskog aranžmana osmišljenog u suradnji s društvom Ferrovie dello Stato Italiane, talijanskim željezničkim holdingom u vlasništvu države, protujamstvom će se osigurati garancije dobivene od drugih financijskih institucija u ukupnom iznosu od 2,6 milijardi eura radi sklapanja ugovora o izgradnji i, nakon toga, početka radova. Osim toga, Europska investicijska banka odobrit će i zajam vrijedan 800 milijuna eura izravno u korist talijanskog Ministarstva gospodarstva i financija.

### Digitalna transformacija željezničkih tehnologija u Italiji

Financiranje novih vlakova i unaprjeđenje željezničkih mreža tek su dio potpore koju Europska investicijska banka pruža željezničkom sektoru i strategiji Europske unije za održivu i pametnu mobilnost, čiji je cilj udvostručiti željeznički prijevoz tereta i utrostručiti željeznički promet velikih brzina do 2050. U rujnu 2023. **Europska investicijska banka ugovorila je zajam u iznosu od 20 milijuna eura (a još 10 milijuna eura odobreno je i bit će ugovoreno u narednim mjesecima) radi financiranja istraživanja i razvoja u MerMecu**, talijanskoj tvrtki specijaliziranoj za napredne tehnologije u željezničkom prometu (signalizaciju, mjerne vlakove i sustave, električnu vuču, telekomunikacije itd.), električnu mobilnost u gradovima i industrijske primjene. „Digitalizacija željezničkog sektora jedna je od ključnih pretpostavki unaprjeđenja učinkovitosti i sigurnosti“, objašnjava Matteo Fusari, glavni inženjer u Europskoj investicijskoj banci. „No tu se ne radi tek o prikupljanju podataka pomoću daljinskih senzora. Riječ je o brznoj obradi tih podataka i pružanju spoznaja koji će poslužiti kao podloga za poduzimanje svrsishodnih mjera.“

Jedna od najperspektivnijih tehnologija koje razvija MerMec odnosi se na željeznički vagon koji otkriva i prijavljuje mjesta oštećenja na pruzi dok vozi velikom brzinom. Pritom se služi spregom vizualnog pregleda i snimanja magnetskom rezonancijom, a podaci se bilježe i obrađuju u vagonu te potom prenose dispečerima koji na daljinu prate stanje u željezničkoj mreži.

Zajam Europske investicijske banke pomoći će MerMecu u njegovim djelatnostima istraživanja i razvoja u Monopoliju, gradu u razmjerno slabije razvijenoj regiji Apuliji, koja je korisnik kohezijskih sredstava EU-a. Sredstvima zajma podržat će se zapošljavanje kvalificiranih stručnjaka za istraživanje i razvoj, pri čemu će se svake godine za njegova četverogodišnjeg razdoblja na puno radno vrijeme zaposliti oko 280 djelatnika, a otvorit će se 400 stalnih radnih mjesta.

# PUNJENJE BATERIJA

## Gigatvornica litij-ionskih baterija u Francuskoj otvorit će nova radna mjesta i ojačati europsku industriju baterija radi promicanja čistije mobilnosti

**A**nastasia Walch-Guinebert oduvijek je uživala u rješavanju problema. Tako su je očarale i neprestane inovacije u području energetske tranzicije. Zbog toga i radi kao procesna inženjerka u tvrtki Automotive Energy Supply Corporation (AESC) sa sjedištem u Japanu. Kod tog velikog međunarodnog proizvođača baterija bavi se unapređivanjem proizvodnje baterija za električna vozila kako bi zajamčila njihovu sigurnost, visoku kvalitetu, djelotvornost i okolišnu održivost. „Ovaj mi posao omogućuje da pozitivno utječem na okoliš i svijet koji me okružuje“, ističe Walch-Guinebert.

A kako AESC do 2025. kani otvoriti gigatvornicu baterija u Douaiju u regiji Hauts-de-France, njezina će uloga postati još važnija. Naime, tvornica će proizvoditi napredne litij-ionske baterije za Renaultov ECHO 5 (novu električnu inačicu popularne „petice“, legendarnog Renaultovog modela iz sedamdesetih i osamdesetih) te njegov gradski terenac 4Ever. U početnoj fazi raspolagat će kombiniranim kapacitetom do devet gigavatsati, uz mogućnost opremanja 200 000 električnih vozila godišnje. No očekuje se da će se do 2030. baterije za električna vozila tamo proizvoditi s godišnjim kapacitetom od 24 do 30 gigavatsati.

**Europska investicijska banka financira ovo ulaganje AESC-a izravnim zajmovima u iznosu od 337,2 milijuna eura, koji su odobreni za potrebe samoga projekta, te posrednim zajmovima u iznosu do 112,8 milijuna eura, koji su odobreni poslovnim bankama uključenima u ovaj posao, a sve je ugovoreno u rujnu 2023.** „AESC donosi u Francusku svoja najnaprednija znanja i iskustva kako bi pridonio razvoju industrije baterija u Europi“, napominje Olivier Kueny, viši kreditni referent Europske investicijske banke koji je radio na ovom poslu. „Projekt će pripomoći i reindustrijalizaciji regije Hauts-de-France, znane kao nova ‚baterijska dolina‘, a odvijat će se ruku pod ruku sa strateškom preobrazbom Renaulta.“ Ulaganje AESC-a realizira se pod okriljem InvestEU-a, programa Europske komisije kojemu je cilj da se u razdoblju od 2021. do 2027. u Europi potaknu dodatna ulaganja u vrijednosti većoj od 372 milijarde eura.

### Što su zapravo gigatvornice?

Gigatvornice su divovski proizvodni centri u kojima poduzeća obično proizvode baterije za električna vozila, rješenja za skladištenje energije iz obnovljivih izvora i srodne tehnologije. Specijaliziraju se za masovnu proizvodnju samo jednog popularnog proizvoda za razliku od uobičajenih tvornica koje su manje i mogu zadovoljiti raznovrsne proizvodne potrebe. AESC-ova gigatvornica u Douaiju stavit će težište na masovnu proizvodnju litij-ionskih baterija za električna vozila.

Baterije su neizostavan dio današnjeg života. Služe nam kao prijenosni izvori napajanja. Pohanjuju i daju nam obnovljivu energiju, pune naše električne uređaje i pokreću nas u prelasku na klimatsku neutralnost. Potražnja za baterijama ubrzano raste posvuda u svijetu, a predviđa se da će se do 2030. povećati 14 puta.

A Europi će trebati vlastiti izvori baterija u slučaju da kakva velika međunarodna kriza poremeti globalne lance opskrbe, kao što je to učinio COVID-19. „Europa će morati povećati svoje kapacitete za proizvodnju baterija ne bi li ispunila svoje ciljeve smanjenja emisija radi ostvarenja zelene tranzicije“, upozorava Christian Schepens, glavni inženjer u Odsjeku za održive i digitalne industrije Europske investicijske banke.

“ **Europa će morati povećati svoje kapacitete za proizvodnju baterija ne bi li ispunila svoje ciljeve smanjenja emisija radi ostvarenja zelene tranzicije.** ”

# ROBOTI SU TU, A SAD PUT POD KOTAČE!

**U nizozemskoj tvrtki uvjereni su da bi robotsko punjenje moglo uvelike povećati zanimanje za električna vozila. Evo kako Rocsys radi na prilagodbi medicinske tehnologije ne bi li ubrzao zelenu tranziciju**

**C**rijn Bouman godinama nije mogao shvatiti zašto poduzeća ulažu toliko vremena u proizvodnju električnih vozila, a nitko se istodobno baš ne trudi unaprijediti postupak njihova punjenja. Vođen strašću prema električnoj mobilnosti, odlučio je nešto poduzeti u tom smislu. „Mislim da električna mobilnost pomalo postaje stvar svakodnevice“, ističe Bouman. A energija iz obnovljivih izvora ono je što se od svih nas sada traži.“

Kako bi riješili problem manjka domišljatosti kad je riječ o sustavima za punjenje, Bouman i dva stručnjaka za robotiku osnovali su 2019. Rocsys u nizozemskom gradu Rijswijku. U tvrtki razvijaju opremu utemeljenu na robotskoj ruci koja kabele za punjenje priključuje na vozila pomoću dodirnih senzora kako bi oponašala ljudske pokrete. ROC-1, njezin proizvod prve generacije, sada se koristi za potrebe luka, logističkih djelatnosti i voznih parkova gospodarskih subjekata.

Riječ je o tehnologiji koja bi mogla uvelike pridonijeti poticanju vozača na prelazak s automobila s pogonom na fosilna goriva na električna vozila, pri čemu se upravo teškoće s punjenjem često navode kao razlog iz kojeg se ljudi još uvijek nisu u većem broju prebacili na električni pogon. U Rocsysu se nadaju da će svojim sustavima robotskog punjenja omogućiti praktičnije punjenje, čime će više ljudi potaknuti na uporabu električnih vozila. To bi se moglo znatno odraziti na klimatske promjene jer emisije ugljika u prometnom sektoru trenutačno rastu posvuda u svijetu, baš kada bi ih trebalo smanjiti.

Radi financiranja daljnjeg razvoja svoje tehnologije, **Rocsys je u srpnju 2023. s Europskom investicijskom bankom ugovorio zajam vrijedan 18 milijuna eura.** Zajam je odobren u okviru programa InvestEU, inicijative Europske komisije okrenute poticanju ulaganja u inovacije, društvenu uključenost i otvaranje radnih mjesta.

## **Električna mobilnost postaje stvar svakodnevice zahvaljujući robotskom punjenju**

Pred Rocsysom je u početku stajao samo jedan izazov: robotika je veoma skupa. No ROC-1 pokazao se ekonomičnim rješenjem za skupe robote. Proizvod je nadahnut nosivom robotikom koja se koristi u medicini, točnije egzoskeletima, tj. strujom napajanim uređajima koji se pričvršćuju na ljudsko tijelo i sadrže aktuatora koji mu pomažu u kretanju. Njegovi dodirni senzori pomažu mehaničkoj ruci pri izvođenju pokreta oko sustava za punjenje i sprječavaju nastanak ozljeda uslijed fizičkog dodira. Tako nudi sigurniju alternativu tradicionalnoj robotici, koja je katkad kruta, a može biti i opasna. Zahvaljujući zajmu Europske investicijske banke, u tvrtki sad kane razviti sljedeću – manju i za primjenu jeftiniju – generaciju ROC-a.

„Jedna od velikih prednosti je ta da postojeću punionicu možete nadograditi i pretvoriti je u automatsku“, objašnjava Bouman. Sve te silne milijarde eura ne ulažu se danas u nešto što će već sutra zastarjeti. U idućih 10 do 15 godine to se može nadograditi i prilagoditi za prihvat električnih i automatiziranih vozila.“

Rocsys je u pregovorima s europskim proizvođačima automobila kako bi im pomogao u nastojanju da sustavi za punjenje postanu naširoko dostupni javnosti. „Mislim da bi za Europu bilo zaista pogubno kad bi propustila prilike koje joj otvaraju ovakvi tehnološki pomaci“, upozorava Bouman. „Izloženi smo stvarnoj opasnosti od toga da uvelike zaostanemo za drugima. Pun sam nade u budućnost, ali nadam se da nismo zakasnili.“

“ Sve te silne milijarde eura ne ulažu se danas u nešto što će već sutra zastarjeti. ”

# SVI NA PALUBU!

## Luke u Bugarskoj i Portugalu moderniziraju infrastrukturu radi smanjivanja prometnih zagušenja i emisija ugljika

**B**ugarske luke sve su važnije karike u lancu opskrbe hranom koji vodi od Ukrajine do ostatka svijeta. No uska grla oko luka dovode do nastanka dodatnih emisija CO<sub>2</sub> i dodatnih troškova za brodare, prijevoznike, poduzeća i, u konačnici, potrošače. Zbog toga Grupa Buildcom, jedan od vodećih trgovaca i prerađivača žita u zemlji, gradi važan novi lučki terminal u Varni na obali Crnog mora. „Pomorska infrastruktura u Bugarskoj zastarjela je i niskog je prekrcajnog kapaciteta, osobito u Varni“, napominje Cvetelina Gančeva, direktorica za odnose s financijskim institucijama u poduzeću Oliva, najvećem bugarskom proizvođaču suncokretova ulja i glavnom kćerinskom društvu Buildcoma. „Maksimalna dubina luka u Varni ograničava promet velikih plovila, a kapaciteti regionalnih luka za prekrcaj općeg tereta uvelike su ograničeni.“

**Grupa Buildcom to će stanje stvari popraviti zahvaljujući zajmu vrijednom 50 milijuna eura koliko je Europska investicijska banka odobrila** Logističkom centru Varna EAD kao njezinom ovisnom društvu. Novi terminal omogućit će da se dio lučkih djelatnosti rukovanja teretom preseli sa sadašnje lokacije u blizini gradskog središta na udaljeniju lokaciju na Beloslavskom jezeru kod Varne. Zajam je osiguran jamstvom iz programa InvestEU.

### Gradnja novog terminala i produbljivanje luke u Varni

Nedostatak infrastrukture u bugarskim lukama postao je očit kad je Rusija 2022. izvršila invaziju na Ukrajinu. Luka Konstanca u Rumunjskoj bila je preopterećena povećanjem količine ukrajinskog žita, ali teret se nije mogao prevesti do Varne jer nije bila opremljena za prihvat dodatnih brodova i tereta. Novim projektom modernizirat će se luka u Varni, podržati sigurnost opskrbe hranom i promicati zeleniji pomorski promet, a gospodarski rast regije potaknut će se osiguravanjem boljeg pristupa izvoznom tržištu za domaće poljoprivredne proizvođače. Projekt će „ojačati vertikalnu integraciju Grupe Buildcom i olakšati joj pristup izvoznom tržištu“, ističe Venera Gandžova, kreditna referentica EIB-a zadužena za ovaj zajam.

Novi terminal otvorit će put brojnijim i većim plovilima jer će se dubina kod pristaništa povećati na 13,5 metara. Bit će opremljen i suvremenim sustavom za skladištenje i prijevoz žita, kao i novom opremom za rukovanje teretom, novim pristupnim putovima za željeznički i cestovni promet, komunalnim mrežama te tehničkim i upravnim zgradama. Proširenjem luke u konačnici će se smanjiti cestovni promet jer će se prijevoz tereta prebaciti na pomorski promet koji se odlikuje manjim emisijama ugljika. „Ovim projektom optimizirat će se prometni pravci na kopnu i moru, čime će se smanjiti otisak CO<sub>2</sub>“, ističe Gančeva iz Olive. „Počiva na cjelovitom pristupu kojim se osigurava ublažavanje klimatskih promjena, a ujedno se vodi briga o upravljanju obalnim područjima i sprečavanju poplava.“

Istodobno, prijevoz tereta kroz središte Varne znatno će se smanjiti na dobrobit njezinih stanovnika. „Luka Varna oduvijek se nalazila bliže moru“, objašnjava José Rino, građevinski inženjer koji je u Europskoj investicijskoj banci radio na ovome projektu. „No njezina blizina gradskom središtu imala je štetne posljedice po svekoliko stanovništvo zbog onečišćenja zraka i zagađenja bukom. Jedan od glavnih koraka u ovome projektu bio je pobrinuti se da se nova lučka infrastruktura premjesti na unutrašnji dio jezera Varna, podalje od naseljenog područja.“

“ Time se ... osigurava ublažavanje klimatskih promjena, a ujedno se vodi briga o upravljanju obalnim područjima i sprečavanju poplava. ”

### Unaprjeđenje pomorskog pristupa luci Leixões

Budući da oko 74 % robe u Europu ulazi ili je napušta morem, od presudne je važnosti ulagati u suvremenu pomorsku infrastrukturu kako za poljoprivredna tako i za industrijska dobra. Projektom koji se provodi u Leixõesu, najvažnijoj pomorskoj luci na sjeveru Portugala i drugoj najvećoj teretnoj i kontejnerskoj luci u toj zemlji, omogućit će se da tamo pristaju i veći brodovi. Njime se u luci rješava problem zagušenja, a unaprjeđuju se i učinkovitost i okolišna svojstva pomorskog lanca opskrbe.

**Europska investicijska banka ugovorila je s Upravom luka Douro, Leixões i Viana Do Castelo (Administração dos Portos do Douro, Leixões e Viana Do Castelo) zajam u iznosu od 60 milijuna eura radi unaprjeđenja pristupa Luci Leixões** produbljivanjem pristupnog kanala za 15,5 metara i proširenjem postojećeg lukobrana za 300 metara. „Posljednjih godina u prometu su sve veći brodovi kako bi se ekonomija razmjera ostvarila prijevozom većih količina tereta i putovanjima na dužim relacijama“, objašnjava Rino, građevinski inženjer Europske investicijske banke koji je radio i na ovom projektu. „Postojeću lučku infrastrukturu treba prilagoditi za potrebe pristajanja tih većih plovila. To je od presudne važnosti želi li Portugal zadržati konkurentnost u području pomorske trgovine.“

# PRIRODNE PROMETNICE

## Plan ponovnog oživljavanja litavskih unutarnjih plovnih putova uvođenjem električnih barži mogao bi smanjiti emisije ugljika jer bi se time izbjeglo 48 000 kamionskih vožnji godišnje

Ljudska domišljatost kadra je riješiti kojekakve složene probleme i pronaći rješenja za prevladavanje raznoraznih prepreka. No najbolji odgovor katkad nudi priroda. Za prijevoz teške i kabaste robe do mora mogli bismo, primjerice, izgraditi cestu, podići most i služiti se kamionima na benzinski pogon koji stvaraju emisije CO<sub>2</sub> i mijenjaju klimu. A mogli bismo je i jednostavno pustiti da otplovi rijekom kao prometnicom koju je nam je priroda sama izgradila.

Rijeka Nemunas teče dužinom od gotovo tisuću kilometara, a proteže se od bjeloruske uzvisine, preko litavskih močvarnih područja, pa sve do ušća u Baltik. U Litvi, sliv Nemunasa, koji zahvaća više od 20 000 rijeka i rječica, prostire se na gotovo tri četvrtine ukupne površine te zemlje. Rijeka se naširoko koristila za prijevoz robe u 19. stoljeću, pa čak i u sovjetskim vremenima, kad se tim glavnim plovnim putem u zemlji prevozilo i do tri milijuna tona tereta godišnje.

No Litva je svoju cijelu teretnu flotu rashodovala u prvim danima privatizacije koja je uslijedila nakon raspada Sovjetskog Saveza, a njezina mreža unutarnjih plovnih putova prestala se koristiti.

Litavska Uprava za unutarnje plovne putove sada radi na planu ponovnog oživljavanja prijevoza tereta rijekom Nemunas. Njezina flota električnih plovila prometovat će 260 km dugom dionicom između Kaunasa, industrijske i prometne žiže u središtu zemlje, i luke Klaipėda na obali Baltika. „Litva za svoje potrebe uvozi većinu sirovina i baznih proizvoda, a izvozi velike količine žita – oko pet milijuna tona godišnje“, objašnjava Vladimiras Vinokurovas, glavni ravnatelj Uprave za unutarnje plovne putove. „Plovni putovi savršeni su za prijevoz takvih teških, izvangabaritnih tereta, a Kaunas je veliko proizvodno središte na sjajnoj lokaciji u samom srcu Litve.“

**Uprava surađuje sa savjetodavnom službom Europske investicijske banke na razvoju praktičnog poslovnog modela.** Naime, savjetodavna služba Banke pronašla je za baržu projektno rješenje koje sjajno funkcionira u plitkim vodama Nemunasa i pomogla je u izradi studije izvedivosti koja je Upravi pružila cjelovit uvid u projekt. To je državnim dužnosnicima pomoglo u donošenju činjenično utemeljene odluke i nastavku rada na projektu. Stručnjaci EIB-a potanko su izložili kako bi ovaj projekt mogao pomoći litavskom gospodarstvu i okolišu te utvrdili načine za smanjenje emisija stakleničkih plinova i onečišćenja zraka, zagušenja i broja nesreća u cestovnom prometu te zagađenja bukom, kao i za poboljšanje biološke raznolikosti. „Prijevoz robe vodnim putem bit će prihvatljiviji za okoliš“, ističe Brendan McDonagh, projektni savjetnik u Europskoj investicijskoj banci. „Procjenjujemo da bi se svakim povratnim putovanjem pojedine barže moglo izbjeći više od 100 kamionskih vožnji. Nakon što se s provedbom projekta krene punim kapacitetom, to bi značilo da bi se kamionski promet svake godine smanjio za više od 48 000 vožnji, a emisije CO<sub>2</sub> za preko 14 000 tona.“

“ Plovni putovi savršeni su za prijevoz ... teških, izvangabaritnih tereta. ”



# NA LINIJI BORBE PROTIV SPOLNOG UZNEMIRAVANJA

## Barcelonsko poduzeće za javni prijevoz TBM odlučno je u nakani da suzbije spolno uznemiravanje

**K**ad je barcelonsko poduzeće za javni prijevoz Transports Metropolitans de Barcelona (TMB) razgovaralo s Europskom investicijskom bankom o zajmovima za obnovu voznog parka te nabavu električnih autobusa i infrastrukture za punjenje za potrebe grada, ispostavilo se da je potrebno riješiti još jedan problem. Pri izradi svojih politika društvene odgovornosti i jednakih mogućnosti, poduzeće se, poput mnogih drugih javnih prijevoznika, moralo pozabaviti pitanjem kako spriječiti spolno uznemiravanje i diskriminaciju na svojim linijama. „Prvotni nam se plan svodio isključivo na mjere sprječavanja uznemiravanja usmjerenog izričito prema ženama“, prisjeća se Raquel Diaz, TMB-ova direktorica za društvenu odgovornost, dobrobit žena i raznolikost. „No taj se plan promijenio, pa sad obuhvaća i mjere suzbijanja netrpeljivosti prema pripadnicima zajednice LGBTIQ+.“

**Zahvaljujući sredstvima iz savjetodavnog centra InvestEU, savjetodavni stručnjaci EIB-a i tim španjolskih, portugalskih i njemačkih stručnjaka za mobilnost i rodna pitanja priskočili su TMB-u u pomoć ne bi li ga podržali u što bržoj provedbi tog plana i utvrđivanju pokazatelja za mjerenje njegova učinka.** „U TMB-u su dotad već objavili plan sprječavanja spolnog uznemiravanja i netrpeljivosti prema pripadnicima zajednice LGBTIQ+,“ ističe Manuel Pastor de Elizalde, stručnjak za gradsku mobilnost u Europskoj investicijskoj banci. „Otišli su prilično daleko, ali provedba plana još je bila u začetku.“

### Uspostava pouzdanog pritužbenog mehanizma

Katalonska je vlada 2020. provela anketu koja je pokazala da se 17 % svih kaznenih djela u regiji dogodilo u javnom prijevozu i da 60 % žrtava čine žene. Među ženama u dobi od 16 do 25 godina, njih 91,6 % izjavilo je da su doživjele uznemiravanje u javnom prijevozu. „Svi smo svjesni toga što se događa“, napominje Carmen Niethammer, viša stručnjakinja za rodna pitanja u Europskoj investicijskoj banci. „Pitanje je samo kako ojačati povjerenje u pritužbeni mehanizam.“ Savjetodavna služba EIB-a provela je i 2023. dovršila anketu u kojoj se istražuje upravo to pitanje.

„Kad razmišljamo o dostupnosti prijevoza“, objašnjava Floridea Di Ciommo, voditeljica vanjskog savjetodavnog tima koji je radio na projektu, „uvijek pomišljamo da se to odnosi na uštedu vremena potrebnog za putovanja, na fizičku pristupačnost ili na to možete li do autobusnog stajališta stići za nekoliko minuta. Sve su to vidljiva mjerila. No ako nekoga napadnu ili ako u neku djevojku zure, zadirkuju je ili čak dodiruju, dakako da će se prestati služiti javnim prijevozom ako to ikako može.“

Zaključci stručnih savjetnika samo su potvrdili ono što su u TMB-u već davno uvidjeli: sprječavanje spolnog uznemiravanja nije samo pitanje društvene odgovornosti, već bi zajednici donijelo i ekonomsku korist.

TMB i banka EU-a nadaju se da će plan sprječavanja rodno uvjetovanog uznemiravanja poslužiti kao primjer i podloga drugim regijama, gradovima i prijevoznicima. „Cilj nam je istaknuti Barcelonu kao grad bez premca u klasi“, napominje Niethammer. „Pokazati da plan sprječavanja rodno uvjetovanog uznemiravanja predstavlja ulaganje u zajednicu koje donosi opipljive ekonomske i poslovne koristi te se pobrinuti da se svi naši projekti u Europskoj uniji pvedu za tim primjerom.“

“ Svi smo svjesni toga što se događa. ”

# RJEŠENJA

## ZA PRAVEDNIJU I ZELENIJU KARTU SVIJETA

“ Naš rad posve je usklađen s prioritetima EU-a i u prvim smo redovima kad je riječ o potpori njegovim ključnim inicijativama kao što je Global Gateway. Zahvaljujući svojem bogatom stručnom znanju, u mnogim zemljama pokrećemo koordinirane i učinkovite inicijative Tima Europa u tijesnoj suradnji sa svojim partnerima. Povećavamo broj svojih ljudi na terenu te razvijamo dodatne proizvode i značajke proizvoda prilagođene prilikama u različitim dijelovima svijeta, a mnogogdje i većoj zaduženosti. Vodimo brigu o tome da se naša sredstva za kombinirano bespovratno-kreditno financiranje i savjetodavne usluge koriste ciljano, tamo gdje su su najpotrebnija. Isto tako, sustavno pratimo svoja ostvarenja i doprinos postizanju ciljeva održivog razvoja te o tome izvješćujemo u svim fazama od procjene do zatvaranja projekta, pri čemu se služimo najnaprednijim okvirom za mjerenje dodatnosti i učinka te strogim sustavom mapiranja SDG-ova. ”

Markus Berndt, zamjenik glavnog direktora EIB Globala

“ Održivi razvoj jedini je put prema budućnosti. Financiranjem vodne i socijalne infrastrukture u Jordanu i Tunisu, pošumljavanjem nacionalnih parkova u Maroku i sprječavanjem industrijskog onečišćenja u Egiptu, EIB Global surađuje s Timom Europa na utiranju puta rastu zapošljavanja, gospodarstva i ljudskog kapitala, kao i brizi za okoliš. ”

Kristina Kanapinskaite, voditeljica Odsjeka za javni sektor – južno susjedstvo u EIB Globalu

“ Slijedom ruske invazije na Ukrajinu, Banka je toj zemlji pružila prijeko potrebnu potporu, pri čime je mobilizirala više od 2 milijarde eura radi financiranja napora koji se ulažu u oporavak. Godine 2023. pokrenuli smo inicijativu EU za Ukrajinu ne bismo li osigurali dodatna sredstva i savjetodavnu podršku za obnovu ključne infrastrukture, financirali prioriteta ulaganja i ojačali otpornost gospodarstva i društva. Banka EU-a neće odustati od ključne uloge koju igra u Ukrajini. Svojim jedinstvenim stručnim znanjima i financijskim kapacitetima pomoći ćemo joj u pristupanju Europskoj uniji, a sve u tijesnoj suradnji s Europskom komisijom. ”

Lionel Rapaille, direktor Odjela za proširenje i susjedstvo u EIB Globalu

Izvan granica Europske unije svijet je postao nestabilnijim nego što smo to mogli zamisliti prije svega nekoliko godina. Kao naš razvojni ogranak, EIB Global se posvuda u svijetu prometnuo u čvrsto uporište ostvarenja ciljeva održivosti, razvoja, djelovanja u području klime i digitalizacije, postavljenih u politikama Europske unije. Svi projekti EIB Globala – bilo da je riječ o obnovi ukrajinskih škola i bolnica oštećenih u ratu ili jačanju sigurnosti opskrbe hranom u Africi – okrenuti su jednom te istom cilju, a to je promicanje slobode, ljudskog dostojanstva i vladavine prava. Jer kad blagostanje stupi u spregu s tim vrijednostima, tad napredak svekolikog čovječanstva, čak i izvan naših granica, leži u njegovu zajedničkom rastu na dobrobit svakog pojedinca.

// Tržištima u nastajanju i gospodarstvima u razvoju često manjkaju javna sredstva nužna za ispunjavanje njihovih razvojnih potreba. EIB Global mora odigrati važnu ulogu u smanjivanju rizičnosti projekata i privlačenju privatnih ulagača radi daljnjeg napretka u ostvarenju ciljeva održivog razvoja. Projekte koji ostavljaju dubokog traga podižemo na razinu koja inače ne bi bila ostvariva, i to tako što vodimo brigu o primjeni najbolje okolišne, socijalne i upravljačke prakse te promičemo održiv i odgovoran razvoj. //

Milena Messori, vršiteljica dužnosti direktora Odjela za korporativne financije i međusektorske aktivnosti u EIB Globalu

# ZELENI MODEL U AFRICI

## Kenija izvozi tehnologiju za obnovljive izvore energije, modernizira promet i potiče inovacije

**S**tojeći na pješačkom nadvožnjaku iznad jedne od najprometnijih ulica u Nairobiju, Ann Masiga promatra rijeku privatnih kombija koji putnike prevoze s posla do njihovih domova diljem grada. Već nekoliko metara iznad prometa zrak je pun ispušnih plinova iz benzinskih i dizelskih motora. Masiga s kenijskim vlastima marljivo radi na sređivanju kaosa u prijevozu i poboljšavanju kvalitete zraka. „Bolji promet te opskrba vodom i energijom od presudne su važnosti za ovu zemlju“, tvrdi Masiga, koja u Nairobiju radi kao kreditna referentica Europske investicijske banke. „Loša infrastruktura ili loši prometni sustavi otežavaju sve: odlazak djece u školu, nalaženje posla, nabavu hrane, odlazak u bolnicu. Ne smijem posustati u radu na tim problemima jer se to što radim pozitivno odražava na živote mnogih običnih Kenijaca.“

Jedan od njenih najvećih projekata u 2023. nova je mreža brzih autobusnih linija u glavnom gradu. Iz grada koji danas nema nikakav službeni sustav javnog prijevoza, Nairobi će se uskoro pretvoriti u grad sa suvremenim autobusnim terminalima, peronima za lakši ulazak i izlazak putnika, osvijetljenim autobusnim stajalištima, pješačkim i biciklističkim stazama te trakama rezerviranim za autobusni promet na pretrpanim prometnicama. U sklopu projekta uvest će se i jedna od prvih linija u istočnoj Africi na kojoj će prometovati isključivo električni autobusi. **Masiga je bila među ključnim članovima tima Europske investicijske banke koji je pripremio zajam od 201 milijuna eura za električnu autobusnu liniju. Ugovor potpisan u listopadu 2023. obuhvaća i bespovratna sredstava Europske unije u iznosu od 32 milijuna eura.** „Ovo će se stvarno odraziti na sustav javnih usluga u Nairobiju“, ističe Masiga, čija je karijera u javnim službama nadahnuta primjerom njezine majke Elizabeth Semo Masiga, predvodnice pokreta za obrazovanje žena u Keniji i prve žene na dužnosti stalnog ministra u Ministarstvu obrazovanja. „Djelovat će kao domino-efekt koji bi mogao promijeniti prometne sustave u cijeloj zemlji.“

### Povezivanje klime i inovacija u Keniji

Nova linija električnih autobusa pokazatelj je tijesne povezanosti budućnosti Kenije s djelovanjem u području klime i inovativnim tehnologijama. Ta zemlja vodeći je proizvođač energije iz obnovljivih izvora, povećava ulaganja u zelene tehnologije te potiče svoje gospodarstvo da bude inovativno i još spremnije tražiti prilike za poslovanje i rast po cijelom kontinentu. Isto tako, osmišlja inicijative okrenute jačanju

“ **Bez geotermalne energije, ovoj zemlji bilo bi vrlo teško zadovoljiti potražnju za električnom energijom.** ”

lanaca opskrbe hranom, potpori malim poljoprivrednim gospodarstvima, povećanju izvoza i širem uključivanju segmenata društva u nepovoljnom položaju. Električna autobusna linija ključni je element vizije Kenije kao zemlje usmjerene na budućnost. Zemlje u kojoj uzgajivači kukuruza hodaju poljem pogleda uprtog u mobilne aplikacije koje im pomažu da povećaju prinos. Zemlje u kojoj proizvođači manga koriste najnaprednije

hladnjače za skladištenje uroda. I zemlje čije napredne geotermalne elektrane služe kao uzor za programe promicanja obnovljivih izvora energije, koji se preslikava po cijeloj Africi.

Takva inovativna Kenija našla je svog partnera u Europskoj investicijskoj banci. U Nairobiju je smještena regionalna centrala banke EU-a u kojoj gotovo 30 zaposlenika radi za njezin razvojni ogranak EIB Global.

## KENIJA IZBLIZA

Istočnoafrička centrala EIB-a pokriva Keniju, Etiopiju, Sudan, Južni Sudan, Ugandu, Ruandu, Burundi, Tanzaniju, Eritreju, Džibuti i Somaliju. Od sredine sedamdesetih godina minulog stoljeća, Europska investicijska banka uložila je u Keniji preko 1,5 milijardi eura u obnovljive izvore energije, opskrbu pitkom vodom, urbani razvoj, financijsku uključivost i malo poduzetništvo. Otvaranje regionalne centrale 2021. i uspostava EIB Globala 2022. dodatno su ojačali prisutnost i utjecaj banke u regiji.

### Inovacije kao odskočna daska za preskakanje faze klimatskog onečišćenja u Keniji

Da bi se Europi i čitavom svijetu osigurala svijetla budućnost, od presudne su važnosti inovacije i djelovanje u području klime. No Afrika se nalazi na ozbiljnom udaru globalnog zagrijavanja. Kontinentu su neophodni bilijuni dolara zelenih ulaganja, pri čemu Kenija smjera stati na čelo te tranzicije. Kenija je u mogućnosti preskočiti razvojnu fazu prljave industrijalizacije i tako odmah prerasti u održivije društvo. Vlada je 2008. zacrtala razvojni program Vizija 2030. kojim se predviđa stopostotno korištenje energije iz obnovljivih izvora do 2030. godine. **Već danas preko 90 % kenijske električne energije dolazi iz obnovljivih izvora. Zemlja je uložila golema sredstva u hidrocentrale i solarne elektrane, ali ponajviše u geotermalnu energiju.** Na geotermalna postrojenja otpada više od od 40 % električne energije proizvedene u Keniji.

Još od pedesetih godina prošlog stoljeća „Kenija utire put napretku u korištenju geotermalne energije u Africi“, objašnjava Peketsa Mangi stojeći usred bujne livade u kenijskom dijelu Velike rasjedne doline dok iz tla iza njega šište stupovi guste bijele vodene pare iz dubina zemlje. Iako je odrastao u ruralnom dijelu Kenije bez struje u domu koji su osvjetljavali zadimljeni fenjeri, Mangi je danas generalni direktor geotermalne elektrane u Olkariji, jednom od najvećih geotermalnih postrojenja na svijetu. Kompleks je najvećim dijelom smješten u Nacionalnom parku Hell's Gate 120 kilometara sjeverno od Nairobija. Park je čuven po visokim liticama, klancima, kamenim kukovima, prirodnim toplicama i stupovima pare koja suklja iz podzemnih dubina. Geotermalna energija izbija kroz dugačke napukline u Zemljinoj kori koje se protežu istočnom Afrikom i dovode vrelinu magme bliže površini.

Sa svih strana okružena rančevima i rasadnicima cvijeća, geotermalna elektrana Olkaria iskorištava toplinsku energiju Zemlje kopanjem bušotina dubokih nekoliko tisuća metara, hvatanjem pare i njezinim odvođenjem kroz cijevi do turbina u kojima se proizvodi električna energija. Velike bijele cijevi kroz koje prolazi voda ili para protežu se cijelim kompleksom Olkaria, koji se prostire na površini od oko 70 četvornih kilometara. Cijevi su stupovima odignute od tla kako bi ispod njih mogle nesmetano prolaziti razne životinje, pa čak i žirafe koje ujutro običavaju brstiti doručak u krošnjama stabala u blizini zgrada geotermalne elektrane. „Bez geotermalne energije, ovoj zemlji bilo bi vrlo teško zadovoljiti potražnju za električnom energijom“, tvrdi Mangi.

**Europska investicijska banka jedan je od najvećih financijera geotermalnih projekata u Keniji, gdje je od osamdesetih godina prošlog stoljeća izvršila više velikih ulaganja.** Najnovije datira iz 2017. kad je osigurala sredstva za proširenje mreže bušotina i sustava za prikupljanje pare u Olkariji. Banka je podržala i najveću vjetroelektranu u Africi u vrućem i suhom dijelu sjeverne Kenije kod jezera Turkana. **Za tu je vjetroelektranu 2014. odobrila zajam vrijedan 225 milijuna eura, čime je projektu čija se realizacija proteže kroz cijelo desetljeće dala snažnu injekciju financijskih sredstava i samopouzdanja. Europska unija pridonijela je projektu iznosom od 25 milijuna eura iz Zaklade EU-a za afričku infrastrukturu.** U tom je području danas preko 300 vjetroturbina koje električnom energijom opskrbljuju više od milijun kućanstava.

Anna Mwangi, geofizičarka u Olkariji i aktivna mentorica mladih žena zaposlenih u energetici, smatra da je taj sektor dobra prilika za napredovanje žena u društvu. Uključivost je aktualna tema u kenijskom društvu i industriji, kaže ona, jer sve više žena zagovara jednakost u postupanju i na radnim mjestima.

Gotovo 15 godina Mwangi je radila za državno elektroprivredno poduzeće Kenya Electricity Generating Co. Stavovi u pogledu rodni pitanja tijekom tog su se razdoblja promijenili, a mijenjaju se i dalje. „Kenija je preuzela vodeću ulogu ne samo u energetici“, tvrdi ona, „već i u osnaživanju žena u tom sektoru te prepoznavanju njihova potencijala.“

### Inovacije u službi veće dostupnosti hrane

Mnoga nova poduzeća u Keniji donose politike rodne jednakosti, a uviđaju i potrebu za drugim društvenim i okolišnim mjerama. Tako Cold Chain, napredna hladnjača otvorena u kolovozu 2023. u Tatu, oko 40 kilometara od Nairobija, provodi suvremenu zelenu energetska politiku i društveni plan osnaživanja žena. Poduzeće potiče žene da ostvare karijeru u bilo kojem segmentu njegova poslovanja. Isto tako, promiče radna mjesta za pripadnike ugroženih društvenih skupina. Blistavo čisto pogon izgrađen je od energetske učinkovitih materijala i najveća je hladnjača te vrste na kontinentu, ako izuzmemo Južnoafričku Republiku.

“**Stvarno sam ponosan što tom nastojanju dajem i vlastiti obol.**”

**Europska investicijska banka ugovorila je 2021. vlasničko ulaganje u iznosu od 15 milijuna eura u korist fonda koji je izgradio hladnjaču u Tatu.** Taj istočnoafrički fond pod nazivom ARCH Cold Chain Solutions East Africa gradi hladnjače po cijelom tom dijelu kontinenta, a njegovo osnivanje potpomognuto je sredstvima iz investicijskog

instrumenta koji financiraju države članice Europske unije. Ovo je postrojenje i važan kotačić u nastojanjima Kenije da pridonese ostvarenju jednog od glavnih ciljeva održivog razvoja UN-a, a to je iskorjenjivanje gladi. Naime, u nekim dijelovima Afrike preko 50 % hrane propadne prije konzumacije jer ne postoje rashladni kapaciteti. Kad bude u punom pogonu, Cold Chain će skladištiti banane, jabuke, avokado, perad i ostalu kvarljivu robu. Na hladnom će držati robu za restorane, a pomoći će i farmaceutskim tvrtkama, pogotovo onima koje čuvaju zalihe cjepiva protiv bolesti COVID-19.

„Nesigurna opskrba hranom uzrok je mnogih problema u društvu, a u području hladnog skladištenja imamo veliki manjak kapaciteta“, napominje Geoffrey Emungat, voditelj pogona u Tatu, dok obilazi prostranu hladnjaču. Vlasti i privatni sektor zaista se trude stati na kraj rizicima skladištenja i prijevoza hrane, no ovo poduzeće usto želi pozitivno utjecati na društvo i klimu. Stvarno sam ponosan što tom nastojanju dajem i vlastiti obol.“

### Inovacije kojima se potiče uključivo društvo

Vert, poduzeće za preradu manga iz Machakosa, grada sat vremena vožnje udaljenog od Nairobija, još je jedna tvrtka koja širi poslovanje, a ujedno i pozitivno utječe na društvo. Vert je korisnik zajma koji mu je odobrila Equity Bank, kenijska banka koja prednjači u kreditiranju malih poljoprivrednih gospodarstava. **Equity Bank je 2019. s Europskom investicijskom bankom sklopila ugovor vrijedan 25 milijuna eura, a još su jedan na taj isti iznos sklopili i 2020.** Ti su ugovori obuhvaćali i bespovratna sredstva Europske unije, a realizirani su u sklopu instrumenta za poticanje poljoprivrednog lanca vrijednosti. Tim se programom, uz potporu Europske unije, podržava modernizacija poljoprivrednih poduzeća, pri čemu se unapređuje poslovanje malih zemljoposjednika, promiče društvena uključivost i pomaže mladima.

Vert je dobavljač velikih proizvođača bezalkoholnih pića kao što je Coca-Cola, a bavi se i prodajom raznih vrsta sušenog voća. Surađuje s preko 5000 malih poljoprivrednika. U nastojanju da ozelene svoje poslovanje, u poduzeću koštice i koru manga koriste kao gorivo za kotlove, a solarne ploče kako bi smanjili oslanjanje na državnu elektroenergetsku mrežu. Prednost daju zapošljavanju žena te suradnji s poljoprivrednim gospodarstvima koje vode žene. „U Keniji se stvaraju uvjeti koji ženama omogućuju da se u većoj mjeri uključe u gospodarstvo i pokažu što mogu“, objašnjava direktorica Verta Jane Maina.

### Inovativno osiguranje za najmanje poljoprivrednike

Među poduzeća koja nastoje ostvariti rast inovativnijim pristupima i rješavanjem nekih od najakutnijih društvenih problema ubraja se i Pula, osiguravajuće društvo koje nudi osiguravateljne proizvode za

## KENIJA IZBLIZA

potrebe najmanjih poljoprivrednika. Mali zemljoposjednici često nemaju sustav podrške i muče se s posljedicama klimatskih promjena kao što su nepredvidive padaline, vrućina i suše. „Okrenuti smo poljoprivrednicima koji proizvode prvenstveno za vlastitu svakodnevnu potrošnju, uz prodaju možebitnih viškova ne bi li ostvarili prihod radi plaćanja školarine ili drugih troškova svakodnevnog vođenja kućanstva“, objašnjava Faith Kinuthia, direktorica komercijale u Puli. „Osiguranje tim poljoprivrednicima pomaže u zaštiti od mnogih rizika kao što su suše, štetnici ili bolesti. Ako mu štetnici napadnu gospodarstvo i poharaju mu usjeve, poljoprivrednik ostaje bez ičega. Klimatske promjene umnogome su se odrazile na uvjete u kojima posluju.“

Mali poljoprivrednici u Keniji čine jedan od najvećih udjela u ukupnoj radnoj snazi. A poljoprivreda je glavni izvor gospodarske aktivnosti, zapošljavanja i izvoza. Oko 40 % ukupnog stanovništva i 70 % stanovništva ruralnih područja bavi se poljoprivredom, čiji udio u bruto domaćem proizvodu Kenije iznosi preko 30 %. Dominick Wanyoike obrađuje sićušno polje kukuruza u okrugu Nakuru, području pretežno nastanjenom malim poljoprivrednicima od kojih svaki živi na manje od pet hektara zemlje. „Odlučili smo ugovoriti osiguranje nakon što su jedne ne tako davne godine izostale dugo iščekivane, inače uobičajene kiše“, objašnjava Wanyoike. „Urod je bio vrlo slab, živjeli smo sve teže, a sve dugotrajnije suše stvarale su nam velike probleme.“

Pula je s ponudom svojih osiguravateljskih proizvoda za male zemljoposjednike u Keniji krenula 2015., a danas se širi i na druge zemlje regije. To osiguranje uključeno je u troškove nabave sjemena ili gnojiva ili se pak nudi kroz državne potpore. Tako poljoprivrednici snose niži trošak osiguranja. Poljoprivrednicima se odšteta isplaćuje ako im prinos padne ispod određenog praga. **Pula je financijsku potporu dobila od Fonda za Afriku tvrtke TLcom, koja uglavnom posluje tako što ulaže rizični kapital u tehnološka poduzeća u stadiju širenja. Europska investicijska banka je, pak, jedan od glavnih ulagača u TLcom. Naime, Banka je 2016. ugovorila ulaganje u iznosu od 10 milijuna eura, a sad razmatra još jedno radi pomoći još većem broju novih afričkih poduzeća. To ulaganje izvršeno je u sklopu instrumenta Boost Africa, koji financira Europska komisija.**

### Nadahnuće za prometnu revoluciju diljem Kenije

Klimatske promjene, koje toliko pogađaju male poljoprivrednike, uvelike stoje i iza najvećeg projekta urbanog razvoja u zemlji: novog sustava autobusnog prijevoza i njegove u cijelosti električne autobusne linije. Na prometnicama u Nairobiju često vladaju gužve, a vozila se u špici kreću puževim korakom. Gradske autobusne linije malobrojne su, tramvaja ni podzemne željeznice nema, a željeznička je usluga minimalna, tako da se ljudi većinom voze privatnim kombijima ili autobusima koji se zovu matatu ili vlastitim vozilima. Kako u gradu raste broj stanovnika, tako se povećavaju i prometna zagušenja, trajanje putovanja, buka i onečišćenje zraka. „Vlasti se uistinu trude poboljšati autobusni promet“, tvrdi Joseph Kochalle, inženjer cestogradnje u Upravi za prometni sustav velegradskog područja Nairobija. „U Nairobiju je jako teško stići kući ili planirati putovanje gradom.“

Spustila se večer, a Carolyne Omondi u središtu Nairobija stoji umorna uz rub prometne ceste i nakon cjelodnevnog rada čeka prijevoz kući dugim putem do divljeg naselja Kibera. Dok čeka da naiđe kakav autobus, tik uz nju prolaze automobili, kombiji, kamioni i tegljači. Kao i većina ljudi koji putuju na posao i s posla, Omondi mora čekati u dugim redovima i nesigurnim uvjetima kako bi ulovila mjesto na matatuu, koji je često star, raskliman i neudoban. „Bolji autobusi i bolji prijevoz uvelike bi mi olakšali svakodnevni život“, jada se ona.

“ Odlučili smo ugovoriti osiguranje nakon što su jedne ne tako davne godine izostale dugo iščekivane, inače uobičajene kiše. ”

# NIKADA IH NEĆEMO OSTAVITI NA CJEDILU

**Od bolnica do prometne infrastrukture, banka EU-a pomaže ukrajinskim gradovima u nastojanjima da održe pristup vodi, električnoj energiji, grijanju i zdravstvenoj skrbi**

**K**ad su je zamolili da nabroji teškoće na koje je nailazila radeći u ukrajinskoj bolnici za vrijeme rata, Maria Bobkova nije znala gdje započeti. „Problema je bilo posvuda, od ulaza u bolnicu u prizemlju pa sve do krova“, pripovijeda 71-godišnja Bobkova, koja radi kao glavna liječnica u Bolnici br. 8 u Odesi. „Velika smo bolnica s mnogo zgrada, a sve ih je trebalo sanirati.“

Smještena na južnoj obali Ukrajine, Odesa je bila među prvim područjima koja su se našla pod udarom granata kad je Rusija u veljači 2022. izvršila invaziju. Bolnice u Odesi mučile su muku s osiguravanjem opskrbe eklektičnom energijom, održavanjem zaliha i zadržavanjem medicinskog osoblja. Čak i prije rata, bolnice kao što je Br. 8, koja je izgrađena 1964. i nikad nije obnavljana, iziskivale su opsežne popravke. Kako bi Bobkovoju i njezinom osoblju pomogao u popunjavanju praznina, **EIB Global, razvojni ogranak Europske investicijske banke, isplatio je zajam u iznosu od 600 000 eura radi obnove polikliničkog dijela Bolnice br. 8**, koji je poznat po svojim visokokvalificiranim specijalistima. Zahvaljujući tome, bolnica je u srpnju 2023. dovršila glavne popravke, pri čemu je nabavila nov namještaj, sanirala temelje, dogradila specijalizirane prostorije, ugradila nove električne instalacije, izolirala zidove i postavila novi krov ne bi li stala na kraj prokišnjavanja. Postavljeni su i moćni agregati kako bi se osigurala opskrba električnom energijom tijekom ratom izazvanih nestanaka struje. „Sad imamo posve drukčiju bolnicu“, ističe Bobkova. „Mnogi nisu vjerovali da su takve promjene usred rata uopće i moguće.“

## U mnogim gradovima zalihe su oskudne

Europska investicijska banka još od početka rata svaki mjesec odobri hitno financiranje na cijelom prostoru Ukrajine, pri čemu joj je težište na infrastrukturi poput dalekovoda, toplinskih sustava, vodoopskrbe, bolnica, škola, cesta, željeznica, tramvaja, mostova i društvenih centara. Rat je ozbiljno narušio pristup stanovnika vodi, električnoj energiji, grijanju, zdravstvenoj skrbi, obrazovanju i socijalnim uslugama. U mnogim gradovima na istoku zemlje, gdje se vode najžešće borbe, zalihe vode, toplinske i električne energije su oskudne.

„Uvijek mi je teško razgovarati s gradonačelnicima jer nikad nisam sigurna koliko je situacija zapravo loša“, napominje Violaine Silvestro von Kameke, viša kreditna referentica Europske investicijske banke, koja radi na projektima u Ukrajini i u stalnom je kontaktu s mnogim gradonačelnicima. „Dok sa mnom razgovaraju, gradonačelnici su nerijetko u skloništu ili paze da se ne približe kakvom prozoru. Katkad usput provjeravaju jesu li im obitelji na sigurnom. Kad razgovaramo, ponekad se oglase sirene za uzbunu, pa moraju odjuriti u sklonište. Govorim im kako se divim njihovoj otpornosti i kako ih nikada nećemo ostaviti na cjedilu.“

## Novi investicijski fond za prioritetne sektore

Najnoviji mehanizam pomoći Europske investicijske banke počiva na posebnom investicijskom instrumentu nazvanom fond EU za Ukrajinu. Okrenut je pružanju pomoći u svim sektorima, pa tako i ulaganju rizičnog kapitala za potrebe privatnog sektora. **Države članice EU-a obvezale su se da će za taj fond EIB Globala izdvojiti više od 400 milijuna eura** za sektore poput zdravstva, prometa,



## „ Mnogi nisu vjerovali da su takve promjene usred rata uopće i moguće. „

obrazovanja, kibernetičke sigurnosti, ključne društvene infrastrukture i privatnog sektora. Ostali oblici pomoći koju Europska investicijska banka pruža Ukrajini obuhvaćaju: kreditno-jamstveni paket odobren 2023., koji Europskoj investicijskoj banci omogućava izdvajanje  **dodatnih sredstava u iznosu od 100 milijuna eura; 100 milijuna eura vrijednu tehničku pomoć** Ukrajini u pripremi projekata obnove;  **prvi paket mjera za oporavak odobren početkom 2022. u vrijednosti od gotovo 700 milijuna eura** radi trenutačne pomoći Ukrajini, osiguran jamstvom Europske unije;  **1,6 milijardi eura koliko je uz potporu Europske komisije odobreno koncem 2022.** radi hitne sanacije željezničkih pruga, cesta, mostova i cijelog niza gradskih zgrada i stambenih prostora; te  **4 milijarde eura radi pomoći za više od šest milijuna Ukrajinaca prisiljenih na život u drugim europskim zemljama tijekom rata.**

„Od gradova neprestano dobivamo zahtjeve u vezi s potrebnim nabavama te pokušavamo smisliti kako krenuti s projektima i dokučiti što je najbitnije“, objašnjava István Heinczinger, viši prometni stručnjak u Europskoj investicijskoj banci, koji ukrajinskim gradovima pomaže u modernizaciji njihovih voznih parkova tramvaja, podzemne željeznice, trolejbusa i autobusa. Banka je od 2007. uložila više od 2,7 milijardi eura u prometne projekte na prostoru Ukrajine, a taj se iznos tijekom rata neprestano povećava.

### U svakodnevnom kontaktu sa stručnjacima Ujedinjenih naroda

Da bi odradila taj posao, Europska investicijska banka u bliskom je kontaktu s voditeljima projekata iz Programa Ujedinjenih naroda za razvoj koji rade po cijeloj Ukrajini, a među njima je i Igor Kistenjov-Kavkazkij. EIB-ovi kreditni referenti i inženjeri komuniciraju sa stručnjacima kao što je Kistenjov-Kavkazkij na svakotjednoj, a katkad i svakodnevnoj osnovi. „Ovi naponi koje ulažemo u oporavak ključni su za stabilnost države i potporu stanovništvu u ovako teškim vremenima“, napominje Kistenjov-Kavkazkij, član UN-ova tima za tehničku koordinaciju koji se dijelom smjestio u Kramatorsku, gradu u regiji Donbas na istoku Ukrajine, jednom od glavnih područja koja su se odmah našla pod udarom ruske invazije. „Prisutna je hitna potreba za ponovnom izgradnjom.“

Među prioritetima za obnovu i oporavak, dva se svakako odnose na škole i djecu. Tako je Europska investicijske banka zajmom od milijun eura pomogla u sanaciji osnovne škole V.I. Vernadski u selu Šišaki na istoku središnje Ukrajine. Škola je u rujnu 2023. ponovno otvorila vrata za 466 učenika, uključujući djecu iz obitelji koje su se morale preseliti uslijed borbenih djelovanja kod istočne granice. „Moramo biti strpljivi“, ističe Ina Hamčuk, nastavnica povijesti u još jednoj školi saniranoj zahvaljujući sredstvima Europske investicijske banke. „Sva djeca u Ukrajini imaju pravo na kvalitetno obrazovanje, ali u ovom je trenutku to teško ostvariti.“

# MALI PODUZETNICI NA OBALAMA VELIKE RIJEKE

**Egipat namjerava podržati milijun novih malih poduzetnika, smanjiti prometna zagušenja u velikim gradovima i uvesti više električnih vozila, ali i bolje iskoristiti vodu koja teče Nilom**

**R**asha Mohamed oglušila se na upozorenja prijatelja i obitelji da je otvaranje trgovine odjećom u vremenima gospodarske krize prerizičan pothvat. Naime, godinama se planirala upustiti u taj posao. Stoga nije čekala ni minute nakon što su joj odobrili poslovni kredit. „U Egiptu mnogi poput mene žele isto što i ja”, tvrdi Mohamed, koja je 2022. uzela zajam od 100 000 egipatskih funta (3000 eura) kako bi četrdesetak kilometara zapadno od središta Kaira otvorila butik u kojem prodaje moderne haljine, dječju odjeću i abaje, duge haljine omiljene među Egipćankama i nadahnute dezenima iz tradicijske kulture. „Ljudima samo treba ovakva podrška. Bez financijske pomoći teško je pokrenuti posao, pogotovo u teškim vremenima.”

Od ukupnog broja zaposlenih u Egiptu, gotovo ih 75 % radi u malim i srednjim poduzećima, tako da su sredstva za život mnogima ugrožena ako gospodarstvo zapadne u probleme. Zemlja se tijekom 2023. mučila sa sve većom zaduženošću, inflacijom i slabljenjem domaće valute. **Država je na to odgovorila usmjeravanjem pomoći na mala poduzeća. Egipat do konca desetljeća kani uključiti u gospodarstvo milijun novih poduzetnica i poduzetnika tako što će mladima ponuditi stručno osposobljavanje i financijske savjete.** Ta je pomoć utoliko potrebija nakon što su mnogi ostali bez posla tijekom pandemije bolesti COVID-19.

Zemlja Kleopatre, Tutankhamona i Keopsove piramide mora se nositi sa svim izazovima velike zemlje u razvoju, od otvaranja radnih mjesta za sve brojniju mladež do hvatanja u koštac s posljedicama klimatskih promjena i onečišćenjem koje izaziva. Egipat se s tim preprekama suočava ulaganjem u malo poduzetništvo, ali i u velike infrastrukturne projekte kojima unapređuje vodoopskrbu i odvodnju, navodnjavanje i poljoprivredu te smanjuje emisije stakleničkih plinova iz zastarjelih tvornica i prometnih sustava.

**Europska investicijska banka podržala je te projekte tako što je od 1979. za ulaganja izdvojila više od 15 milijardi eura, od čega je velik dio potpomognut bespovratnim sredstvima ili kreditnim jamstvima Europske unije.** U listopadu 2023. ured banke EU-a u Kairu postao je regionalna centrala zadužena za sjevernu Afriku i Bliski istok. Taj je ured jedna od ključnih ispostava EIB Globala, ogranka banke koji se bavi poslovanjem u zemljama izvan Europske unije. Ulaganja banke kreću se u rasponu od velikih vodnih sustava do zajmova egipatskim bankama koje tim sredstvima zatim kreditiraju male poduzetnike kao što je Rasha Mohamed, koja je za svoj butik dobila potporu iz sredstava znatno većeg zajma Europske investicijske banke odobrenog u korist Banque du Caire, institucije specijalizirane za mikrofinanciranje.

## Rezanje spone između prometa i onečišćenja

Javni i privatni sektor u Egiptu ulažu i u zelenu tranziciju, kružno gospodarstvo, obnovljive izvore energije te suvremene poljoprivredne metode. Spremnici za recikliranje danas su uobičajen prizor u najvećim egipatskim gradovima. Čak i na bankomatima korisnike se moli da ne traže ispis potvrde za dobrobit planeta. „Na kraju krajeva, svi živimo na istom planetu i ostatku svijeta želimo pokazati da nam je do njega

## EGIPAT IZBLIZA

stalo", ističe Mohamed Wael Nasser, voditelj razvoja proizvoda u velikoj egipatskoj tiskari Roto House, koja je uložila velika sredstva u smanjenje emisija otapala iz svog pogona kod Kaira, a sve zahvaljujući zajmu vrijednom 2,5 milijuna eura koliko joj je 2020. odobrila Bank of Alexandria. Zajam tiskari omogućen je pak zahvaljujući **okvirnom zajmu od 20 milijuna eura, koji je Europska investicijska banka 2018. odobrila u korist Bank of Alexandria radi pomoći malom poduzetništvu, što je 2023. ponovila u obliku sličnog zajma od 15 milijuna eura.** Ovakva ulaganja iznimno su skupa, ali svima nam donose korist", ističe Nasser. „Posao nam ide bolje kad naši kupci znaju da nam je stalo do okoliša, a tu je i doprinos ublažavanju klimatskih promjena. Sada više ne uništavamo ozonski omotač.“

Klimatske promjene i zaštita okoliša bitna su pitanja u velikim egipatskim gradovima poput Kaira. Kako bi se u gradu i drugdje u zemlji smanjila prometna zagušenja i onečišćenje, u planu su veliki infrastrukturni projekti kao što su dodatna elektrifikacija linija kairskog metroa, jedna od najduljih jednotračnih električnih željezničkih linija na svijetu, električni vlak velike brzine i novi gradski autobusni sustav. Cilj je izmamiti milijune putnika iz osobnih automobila i prebaciti ih na javni prijevoz. „Metro je zaista jedan od najvećih projekata u Egiptu“, priznaje Walid Al-Arif Billah, trener plivanja i onedavno diplomirani inženjer informacijskih sustava, dok čeka vlak na liniji 3 kairskog metroa. **Riječ je o najsuvremenijoj liniji metroa, a financirana je zajmom Europske investicijske banke u iznosu od 600 milijuna eura.** „Metro je sada kudikamo jednostavniji i sigurniji i svi ga mogu lakše koristiti. A tu su i cijene karata. Naime, takve su da si ih većina ljudi i dalje može priuštiti.“

“ Danas mnogi u Kairu ne mogu ni zamisliti život bez metroa. ”

Kairski metro otvoren je 1987. i bio je jedan od prvih takvih sustava u Africi i na Bliskom istoku. Sastoji se od više linija kojima se svaki dan voze milijuni putnika. Europska investicijska banka pomogla je u proširenju mnogih linija metroa i već preko četiri desetljeća sudjeluje u financiranju drugih velikih prometnih projekata. **Banka je 2021. najavila da će u razdoblju od pet godina uložiti više od milijardu eura u projekte metroa i tramvaja u Kairu i Aleksandriji.** Linija 3 po suvremenim pogodnostima ne zaostaje ni za kojom podzemnom željeznicom na svijetu: klimatizirana je, sigurna, dobro osvijetljena i opremljena suvremenim blagajnama, a nudi i odvojene vagone za žene. Banka je 2023. radila na novom ulaganju u proširenje i modernizaciju linije 1 kairskog metroa. „Danas mnogi u Kairu ne mogu ni zamisliti život bez metroa“, objašnjava Ahmed Beltagui, inženjer koji u predstavništvu Europske unije u Kairu radi na energetske i prometne projekte. „S ekonomskog gledišta, metro igra iznimno važnu ulogu u ublažavanju prometnih zagušenja i lakšem putovanju na posao i s posla. K tome, putnicima štedi veliku količinu vremena. U Kairu je putovanje autobusom jako mukotrpno.“

### Rješenja za Aleksandriju

Aleksandriju muče slični problemi prometnih gužvi i onečišćenja. Mnoge aleksandrijske ulice uske su i zakrčene automobilima, putničkim trokolicama i žutim ruskim Ladama koje voze taksisti. Željezničke linije i tramvajska mreža zastarjeli su i u sve gorem stanju. Mobilnost u gradu od oko 5 milijuna stanovnika dodatno otežavaju i horde turista. „Nije nimalo lako kretati se gradom, pogotovo u turističkoj sezoni, kad su ulice prepune vozila“, žali se profesionalni vozač Walid Maneb uz šalicu čaja u restoranu kod plaže Shatby, jedne od mnogih dugih pješčanih plaža zlatne boje uz obalu Aleksandrije. „Bolji vlakovi i tramvaji svima bi znatno olakšali život u gradu.“

**U rujnu 2023. EIB je odobrio zajam u iznosu od 750 milijuna eura za sanaciju gotovo 22 kilometra željezničkih pruga na prigradskim linijama u Aleksandriji,** pri čemu su nabavljeni

novi vagoni, obnovljene postaje i postavljene nove tračnice, a dizelske lokomotive zamijenjene električnima. To je uslijedilo nakon što je 2020. već odobren zajam vrijedan 138 milijuna eura radi modernizacije 13,8 kilometara duge linije električnog tramvaja u Aleksandriji, u sklopu čega su nabavljene nove prikolice i motorna kola. U gradu je više od 30 kilometara tramvajskih linija koje potječu iz šezdesetih godina 19. stoljeća, pa je mnoge dijelove te mreže potrebno modernizirati. „Moramo smanjiti automobilski promet u Aleksandriji, ali tom problemu moramo pristupiti iz više različitih smjerova“, objašnjava Fatma Rashad, voditeljica ekonomskog planiranja u egipatskoj Upravi za planiranje prometa, koja je skupinu razvojnih partnera povela u vožnju zastarjelim dizelskim vlakom po vremešnoj, neravnoj prigradskoj pruzi koja će se obnoviti tijekom nekoliko narednih godina. „Pred nama je još dug put, ali uvjeren sam da ćemo u bliskoj budućnosti uvelike smanjiti cestovni promet i onečišćenje.“

### Dar Nila

Još jedno važno infrastrukturno pitanje u Aleksandriji i drugdje u zemlji odnosi se na vodu. Rast stanovništva, klimatske promjene, onečišćenje i regionalne trzavice negativno se odražavaju na opskrbu vodom. Egipćani 90 % vode za piće i navodnjavanje dobivaju iz rijeke Nil. Mnogi Egipat zovu još i „dar Nila“ jer bi bez vode iz te rijeke većina zemlje bila pustinja. Danas je Egipat jedna od vodom najsiromašnijih zemalja svijeta, pri čemu mu je razina vodnih resursa po stanovniku znatno ispod svjetskog prosjeka.

Europska investicijska banka jedan je od najvećih ulagača u vodne projekte po cijelom svijetu, a taj je sektor već samo u Egiptu kreditirala s preko milijardu eura. **Godine 2018. Europska unija odobrila je Egiptu 25 milijuna eura bespovratnih sredstava, a Europska investicijska banka ugovorila je s tom zemljom zajam od 214 milijuna eura za smanjenje onečišćenja u delti Nila** te unaprjeđenje vodoopskrbe, odvodnje i pročišćavanja otpadnih voda. To je ulaganje poznato i kao projekt sanacije odvodnog kanala Kitchener. Riječ je o jednom od najonečišćenijih odvodnih kanala u Egiptu, a sastoji se od dugog niza pročišćavača otpadnih voda koji se protežu dionicom od oko 70 kilometara kroz gradove u blizini Sredozemnog mora. Plan predviđa sanaciju odvodnog kanala kao se onečišćena voda ne bi izlivala u more, a dio je programa Europske unije zamišljenog radi poboljšanja kvalitete vode u mnogim sredozemnim zemljama. „Voda nam je svima važna, ali posebno nama u Aleksandriji“, naglašava vozač Maneb. „Samo se osvrnite se oko sebe – čista voda daje nam radna mjesta, hrani nas i privlači milijune turista.“

### „Moramo ulagati i u planet“

Nasser, voditelj razvoja proizvoda u tiskari Roto House sa sjedištem u industrijskoj zoni Giza, četrdesetak kilometara zapadno od Kaira, kaže kako mu kolege katkad zaboli glava od njegovih neprestanih propovijedi o važnosti čiste vode u Egiptu ili o zaštiti okoliša i borbi protiv klimatskih promjena. Nasser je predstavljao svoje poduzeće na Konferenciji Ujedinjenih naroda o klimatskim promjenama 2022. godine. On uviđa da se kvaliteta vode u Nilu zanemaruje, da njegova zemlja većinu hrane uvozi i da klimatske promjene ugrožavaju njezino gospodarstvo i poljoprivredu više nego u većini drugih zemalja. „Nadam se da će i druga poduzeća krenuti našim stopama u očuvanju klime te da i drugi vjeruju u važnost zaštite našega planeta“, kaže Nasser, čije je poduzeće jedno od najvećih u Egiptu kad je riječ o etiketiranju i tiskanju ambalaže. „Moramo ulagati i u planet. Moramo se pobrinuti da mu bude dobro.“

Nasser je nakrao krov pogona Roto Housea redovima solarnih ploča koje proizvode više od 10 % električne energije potrebne poduzeću. Tvrtkin novi sustav pročišćavača sastavljen od spremnika, cijevi i ventilacijskih odvoda uklanja štetne kemijske pare prije ispuštanja u zrak. Sustav smanjuje i neugodan zadah kemikalija u pogonu i tako pomaže u sprečavanju dišnih tegoba.

## EGIPAT IZBLIZA

**Najnoviji zajam u iznosu od 15 milijuna eura, koji je Bank of Alexandria dobila 2023., sličan je onom iz kojeg su financirana sva poboljšanja zaštite okoliša u Roto Houseu.** Odobren je u okviru instrumenta za financiranje zelenog gospodarstva radi pomoći egipatskim poduzećima u prelasku na zelenu energiju. Bank of Alexandria je u sklopu oba ova zajma koristila i bespovratna sredstva Europske unije za tehničku pomoć radi ubrzanja zelenih ulaganja.

### Promicanje uključenosti i mikrofinanciranja

Banque du Caire, jedan od najvećih mikrofinancijera u zemlji, promiče društvenu uključenost, razvoj zajednice i poduzetničko osnaživanje. U rujnu 2023. Europska investicijska banka ugovorila je s tom institucijom zajam vrijedan 70 milijuna eura ne bi li joj pomogla u odobravanju još većeg broja kredita malim poduzetnicima na području Kaira i Aleksandrije, koji muče muku s pribavljanjem potrebnih sredstava. U nekim će se slučajevima mikrokredit odobriti čak i ako podnositelj zahtjeva ne ispunjava baš sve uvjete, ali pod pretpostavkom da je s time suglasan referent na terenu. Referenti na terenu provjeravaju bonitet podnositelja zahtjeva tako što razgovaraju s njegovim prijateljima i susjedima te pregledavaju silnu papirologiju.

U siječnju 2023. Sherif Sayed uzeo je od Banque du Caire kredit u iznosu od 70 000 egipatskih funti (2100 eura) ne bi li otvorio još veći kafić. Nalazit će se u Gradu šestog listopada, novom gradu izniklom u pustinji, nastanjenom studentima, mladima i novopridošlicama iz zemalja poput Sirije ili Iraka. Sayedov novi kafić zove se Planinski vukovi (Zeaab El-Gabal), a ime je dobio po čuvenoj egipatskoj televizijskoj seriji koja prikazuje život i običaje na jugu Egipta gdje je Sayed i odrastao. Žiteljima tog dijela Gornjeg Egipta teško je doći do zajmova jer ih se smatra rizičnijima od stanovnika velikih gradova poput Kaira ili Aleksandrije. Ovo je već drugi zajam koji je Sayed dobio od Banque du Caire. U svojem novom kafiću ima četvero zaposlenika i može primiti šezdesetak gostiju. „Mali projekti poput mojega sjeme su velikih poslovnih pothvata“, napominje Sayed. „Ako se malim poduzećima omogući da dođu do sredstava, u konačnici će kad-tad prerasti u velika. Svi krećemo od nule. Nitko u početku nije velik.“

“ Čista voda daje nam radna mjesta, hrani nas i privlači milijune turista. ”

# ZELENI FAKTOR X

## Velika ulaganja u modernizaciju željezničke pruge Beograd-Niš potiču regionalnu povezanost, trgovinu, rast i integraciju EU-a

**U**skoro bi se mogao ostvariti dugogodišnji san o nesmetanom prometovanju vlakova zapadnim Balkanom. **Da je regija na dobrom putu, dokazuje 2,2 milijarde eura vrijedan financijski paket EU-a za željezničku dionicu Beograd-Niš na koridoru X u Srbiji.** Zahvaljujući tim sredstvima, putovanje vlakom između tih dvaju srpskih gradova trajat će manje od dva sata, uz brzinu do 200 km/h. Trenutačno to putovanje traje najmanje šest sati vlakom, odnosno oko tri sata automobilom. „Kada je pruga izgrađena 1884., putovalo se osam sati, a sada se putuje šest i pol“, izjavio je predsjednik Srbije Aleksandar Vučić na predstavljanju EU-ova financiranja u Beogradu u veljači 2023. „Ništa se nije promijenilo 130 godina. Sada mijenjamo Srbiju, uz pomoć Europske unije.“

**Europska investicijska banka i Ministarstvo građevinarstva, prometa i infrastrukture Srbije dogovorili su prvu tranšu bespovratnih sredstava u iznosu od 82,8 milijuna eura potpisivanjem ugovora u vlaku od Beograda** prema Nišu, u nazočnosti dužnosnika srpske vlade, Europske unije i Europske banke za obnovu i razvoj. Europska unija osigurat će do 598 milijuna eura bespovratnih sredstava, što će biti dosad najveća donacija EU-a za neki projekt u Srbiji. **Paket obuhvaća i zajam EIB-a u iznosu od 1,1 milijarde eura,** kao i 550 milijuna eura vrijedan zajam Europske banke za obnovu i razvoj.

„Ovaj smo projekt odabrali jer može promijeniti stanje stvari na terenu na dobrobit građana Srbije, južne Srbije, a samim time i cijele regije“, istaknuo je Oliver Várhelyi, europski povjerenik za pregovore o proširenju. „Naime, ovaj bi vlak trebao donijeti rast i radna mjesta“, pridodao je Várhelyi, „a trebao bi donijeti i ulaganja tamo gdje su najpotrebnija – na jug Srbije. U konačnici bi nam trebao donijeti i novu Srbiju i novu regiju.“

### Održiva potpora lokalnim partnerima i zelenim projektima

Po njezinu dovršenju, očekuje se da će se pogodnostima nove pruge koristiti više od 2,3 milijuna putnika godišnje i da će se njome prevoziti 9,4 milijuna tona tereta, što će pridonijeti otvaranju novih poslovnih mogućnosti i radnih mjesta.

EIB Global, ogranak banke EU-a zadužen za poslove izvan Europske unije, odobrio je 1,1 milijardu eura za ovo veliko ulaganje kojim se u život vraća ključna spona između Europske unije i zapadnog Balkana, a srednja Europa povezuje se sa Solunom u Grčkoj i Sofijom u Bugarskoj. Riječ je o sastavnom dijelu 30 milijardi eura vrijednog Gospodarskog i investicijskog plana Europske unije za zapadni Balkan, čiji je cilj mobilizirati ulaganja u promet, energetiku te zelenu i digitalnu tranziciju radi ostvarivanja održivog rasta i otvaranja novih radnih mjesta, i to u vrijednosti jednakoj trećini BDP-a te regije.

Europska investicijska banka uložila je u željeznički sektor više od 1,2 milijarde eura, čime je u regiji postala jednim od najvećih financijera prometnog sektora te podržala gospodarsku suradnju i povezanost.

## // Sada mijenjamo Srbiju, uz pomoć Europske unije. //

### Rješenja za sigurnija, zelenija i učinkovitija putovanja Srbijom

Obnovom željezničke pruge Beograd-Niš poboljšat će se povezanost Srbije s drugim europskim željezničkim mrežama. Omogućit će se brži prijevoz robe i znatno skratiti vrijeme dnevnih migracija. Budući da je željeznica čist način prijevoza, osuvremenjivanje željezničkog sustava pridonosi i čistijem okolišu. „Modernizacija željezničke infrastrukture i podizanje razine sigurnosti i učinkovitosti željezničkog prometa jedan je od naših prioriteta na zapadnom Balkanu i ključna je pretpostavka gospodarskog razvoja regije“, izjavio je Matteo Colangeli, direktor EBRD-a za zapadni Balkan. „Već smo dugo posvećeni željezničkom sektoru Srbije i drago nam je što na ovom projektu od iznimne važnosti surađujemo s Europskom unijom i EIB-om.“

Prometni projekti koje u Srbiji financira EU okrenuti su unaprjeđenju povezanosti, a samim time i poticanju gospodarske integracije Srbije u regiju i regije u EU. Pridonose reformi željezničkog sektora te uvođenju suvremenog i troškovno učinkovitog održavanja željezničke infrastrukture.

# NAKON POTRESA

## Maroko ulaže u novu obrazovnu infrastrukturu i bori se protiv društvene nejednakosti u ruralnim područjima razorenima potresom

**P**očetak rujna 2023., potres magnitude 6,8 uzdrmao je regiju Al Haouz u Maroku, pri čemu je razorio 50 000 domova i teško oštetio 1000 škola, od kojih je mnoge trebalo srušiti. Nastavnici i učenici u ruralnim područjima najpogođenijima tom katastrofom ostali su bez krova nad glavom, pa su morali spavati u teško oštećenim školskim zgradama koje su još i prije potresa bile poprilično trošne. Iako Maroko oko 5 % svojeg bruto domaćeg proizvoda izdvaja za obrazovanje, postojeća sredstva nedostatna su za održavanje, unaprjeđenje i širenje mreže od 8022 osnovne škole, pogotovo u ruralnim područjima.

Maroko je u planu već imao izgradnju nove infrastrukture u okviru nacionalnog programa unaprjeđenja obrazovanja u zabačenim krajevima poput Atlaskog gorja, koji po obrazovnim postignućima kaskaju za ostatkom zemlje. Nakon potresa, Ministarstvo obrazovanja ubrzalo je postupke izdavanja građevinskih dozvola kako bi se s obnovom moglo krenuti do konca 2023. „Ovaj će projekt u Maroku dovesti do korjenitih promjena u obrazovanju“, ističe Didier Bosman, viši arhitekt koji radi na financiranju projekta sredstvima Europske investicijske banke. „Za marokansko Ministarstvo obrazovanja jedan od glavnih prioriteta upravo je uklanjanje raskoraka između gradskih i ruralnih područja.“

**Europska investicijska banka odobrila je Maroku zajam u iznosu od 102,5 milijuna eura radi izgradnje 150 lokalnih škola** i osiguravanja nužne infrastrukture poput školske opreme, smještajnih objekata i prijevoza. **Sva ta sredstva sad će se usmjeriti prema područjima najteže pogođenima potresom. U listopadu 2023. Europska investicijska banka obvezala se da će u iduće tri godine izdvojiti milijardu eura za marokanski program obnove nakon potresa.**

Kao pomoć u planiranju ulaganja, **Maroko je dobio i bespovratna sredstva u iznosu od 650 000 eura u sklopu EIB-ove inicijative za jačanje otpornosti**, fonda koji podupire otporan i uključiv rast na prostoru južnog susjedstva i zapadnog Balkana. Tim sredstvima financirat će se tehnička pomoć u planiranju projekta, što obuhvaća i temeljitu studiju potreba i izazova u ruralnim školama. Studija će poslužiti kao podloga za buduće obrazovne projekte u zemlji.

### Ispipavanje potreba u obrazovanju

Prije početka izgradnje, EIB-ov tim za tehničku pomoć obišao je preko 30 lokalnih škola, kao što su škola Eghrem N'ougdal u Ouarzazateu i École Vivante u dolini Ait Bouguemez u Atlaskom gorju, radi stjecanja boljeg uvida u izazove s kojima su suočene. Maroko je od platforme za ulaganja u susjedstvu dobio i dodatni zajam u iznosu od 9 milijuna eura radi jačanja obrazovnih resursa i unaprjeđenja nastavne prakse. „Premda Maroku predstoji još dosta posla kad je riječ o obrazovanju, tu su i neki dobri primjeri“, napominje Bosman. „Tako je u planinskom području jedna žena otvorila osnovnu školu s razrednim odjeljenjima prilagođenima djeci s invaliditetom, a sve je financiralo Ministarstvo obrazovanja. Polučila je tolik uspjeh da je otvorila i srednju školu kako bi učenici mogli nastaviti s obrazovanjem. Upravo je to ono čemu želimo svjedočiti posvuda u zemlji.“



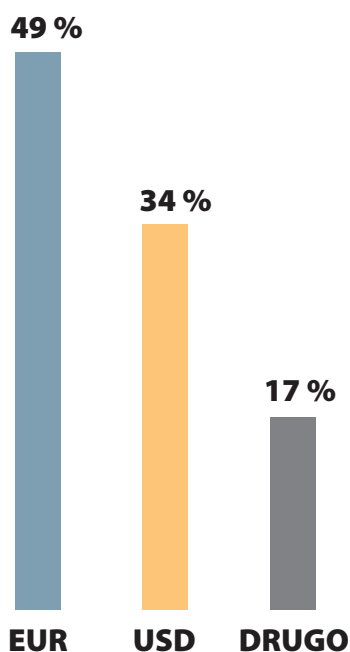


# ODAKLE DOLAZE SREDSTVA

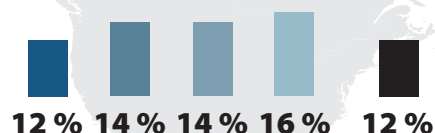
Europska investicijska banka, najveći multilateralni zajmoprimac i zajmodavac na svijetu, u 2023. je prikupila 49,8 milijardi eura na međunarodnim tržištima kapitala, od čega 14,6 milijardi eura otpada na zelene obveznice ili obveznice za održivost. Svojim izdanjima obveznica Banka dopire do ulagača koji u pravilu možda ne bi ulagali u Europu, ali koji onda europskim projektima posredno doprinose svojim ulaganjem u obveznice EIB-a.

**B**anka je izdala obveznice u 16 valuta, s time da je većina sredstava prikupljena u osnovnim valutama: euru i američkom dolaru. Raznoliki izvori i rokovi dospijeća daju fleksibilnost strategiji financiranja Banke. Viševalutni pristup EIB-u omogućava i pristup nekim od domaćih valuta radi isplate sredstava.

## STRUKTURA IZDANIH OBVEZNICA PREMA VALUTI



## SJEVERNA I JUŽNA AMERIKA



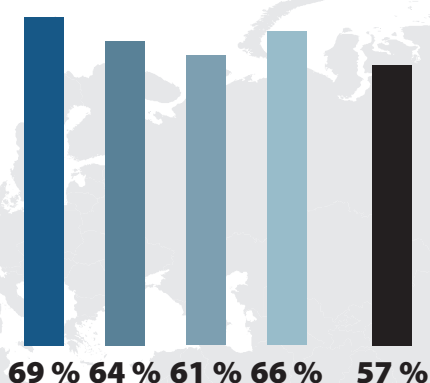
## OZELENJIVANJE ULANČANOG BLOKA

Europska investicijska banka napravila je još jedan iskorak u razvoju održivih tržišta kapitala kad je izdala prvu **obveznicu za klimatsku osviještenost utemeljenu na ulančanom bloku**. To dvogodišnje izdanje vrijedno milijardu švedskih kruna (87 milijuna eura) počiva na jedinstvenoj tehnologiji ulančanog bloka koju su razvili Crédit Agricoleov ogranak za korporativno i investicijsko bankarstvo te Skandinaviska Enskilda Banken sa sjedištem u Stockholmu. Platforma za obveznicu temelji se na protokolu pod nazivom Proof of Climate awaReness. Kod primjene tog protokola troši se manje energije nego u drugim sličnim sustavima ili sustavima koji ne počivaju na ulančanom bloku. Isto tako, sudionicima se daje poticaj da smanje ekološki otisak svoje infrastrukture za trgovanje.

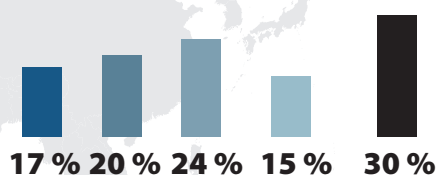
„Tehnologija ulančanih blokova mogla bi tržištima obveznica donijeti mnoge koristi“, ističe Xavier Leroy, viši referent za financiranje u Europskoj investicijskoj banci. „U pravilu, kod svake isplate kamate izdavatelji, ulagači i posrednici obavljaju mnoštvo jednih te istih obračuna, a svako plaćanje može biti predmetom rasprave koja oduzima veliku količinu vremena. Na ulančanom bloku cijeli je taj postupak transparentan i kudikamo brži.“

Ova transakcija uslijedila je nakon što je Europska banka već plasirala tri revolucionarna izdanja utemeljena na ulančanom bloku, a to su prva digitalna obveznica na javnom ulančanom bloku iz 2021., prva digitalna obveznica na privatnom ulančanom bloku iz 2022. te prva obveznica u britanskim funtama izdana početkom 2023.

### EUROPA



### AZIJA



### BLISKI ISTOK I AFRIKA



■ 2020. ■ 2021. ■ 2022. ■ 2023.

**Obveznice za klimatsku osviještenost /Obveznice za osviještenost o održivosti u 2023.**

# GLAVNI NAGLASCI IZ OPERATIVNOG PLANA GRUPE ZA RAZDOBLJE 2024. – 2026.

- Zelena tranzicija i oporavak Ukrajine
- Više partnerstava u čitavom svijetu
- Istraživanja i razvoj u području tehnologije i energetike
- Veća usmjerenost na vještine i stručno osposobljavanje
- Šira digitalizacija radi osuvremenjivanja bankarskog poslovanja
- Procjena maksimalnih razina izdvajanja: 95 milijardi eura u 2024., 93 milijarde eura u 2025. i 85 milijardi eura u 2026.

Na prostoru Europske unije, naši prioriteti u razdoblju od 2024. do 2026. bit će zelena i digitalna tranzicija, kohezijske regije i zemlje najpogođenije invazijom na Ukrajinu, što obuhvaća i milijune Ukrajinaca koje je rat prisilio da napuste svoju domovinu.

Izvan granica Europske unije, EIB Global pojačat će aktivnost radi pomoći Ukrajini u sanaciji ratnih šteta sredstvima iz Fonda EU-a za Ukrajinu, što će pratiti i tehnička pomoć vrijedna 100 milijuna eura. EIB Global će posvuda u svijetu graditi nova partnerstva ne bi li pojačao učinak svog rada, pri čemu će ulagati u digitalnu tehnologiju, djelovanje u području klime, energetiku, promet, istraživanja, zdravstvo i obrazovanje.

Kako gospodarska sigurnost i strateška neovisnost sve više dobivaju na težini, svesrdno ćemo se posvetiti istraživanjima i razvoju u području tehnologije i energetske učinkovitosti. Europska investicijska banka preuzet će još više rizika ne bi li osigurala potporu za inovativne sektore i projekte koji donose veliku vrijednost. Očekujemo da ćemo od 2023. do 2027. uložiti 45 milijardi eura radi pomoći projektima u okviru plana REPowerEU. Taj program ulaganja zamišljen je kako bi Europa prestala ovisiti o ruskoj nafti i plinu.

Europski investicijski fond, koji nudi sredstva za potrebe malih i srednjih poduzeća te infrastrukturnih djelatnosti, podržat će zelenu tranziciju, pri čemu će težište sve više stavljati na vještine i stručno osposobljavanje.

Svoje savjetodavne usluge, koje pridonose razvoju tržišta za nove tehnologije i podižu kvalitetu našeg portfelja projekata, bolje ćemo uskladiti sa svojim financijskim aktivnostima, što će nam otvoriti još više poslovnih mogućnosti.

Zahvaljujući visokim razinama financijske aktivnosti, Grupa EIB-a moći će lakše stabilizirati svoju bilancu i osigurati joj rast. Očekuje se da će se neto višak Banke počevši od 2024. postupno povećavati na krilima visokih kamatnih stopa.

Banka se trudi postati učinkovitijom i skratiti vrijeme potrebno za odobravanje sredstava svojim klijentima. Istražuju se rješenja za ubrzanje rada i povećanje djelotvornosti. Važan dio tog procesa svakako će biti digitalizacija.

Grupa EIB-a očekuje da će maksimalan iznos izdvajanja u 2024. dosegnuti 95 milijardi eura, a u 2025. i 2026. oko 93 odnosno 85 milijardi eura. Te visoke razine ulaganja omogućit će nam da ojačamo gospodarstvo EU-a i uspješno se suočimo sa sve većim globalnim izazovima povezanim s klimatskim promjenama.

**Cjelovit tekst Operativnog plana za razdoblje 2024. – 2026. možete pročitati na [www.eib.org/en/publications](http://www.eib.org/en/publications)**



## UPRAVLJANJE

---

EIB je tijelo EU-a, odgovoran je državama članicama te se kao banka pridržava najbolje bankarske prakse u području odlučivanja, upravljanja i kontrole.

**Vijeće guvernera** sastavljeno je od ministara iz vlada svake od 27 država članica, a u pravilu se radi o ministrima financija. Guverneri utvrđuju smjernice kreditne politike Banke i jednom godišnje odobravaju godišnja financijska izvješća. Odlučuju o dokapitalizacijama i sudjelovanju Banke u financiranju projekata izvan Europske unije. K tome, imenuju Upravno vijeće, Upravljački odbor i Revizijski odbor.

**Upravno vijeće** donosi odluke o kreditima, programima zaduživanja i drugim financijskim pitanjima. U načelu, sastaje se deset puta godišnje ne bi li osiguralo poslovanje Banke u skladu s ugovorima EU-a, Statutom same Banke i općim smjernicama koje utvrdi Vijeće guvernera. Sastoji se od 28 direktora, pri čemu svaka država članica imenuje po jednog, a još jednog imenuje Europska komisija. Tu je i 31 zamjenik direktora. Radi proširenja svog stručnog kadra, Upravno vijeće može kooptirati šest stručnjaka radi sudjelovanja u radu sjednica Vijeća u svojstvu savjetnika bez prava glasa. Odluke se donose većinom glasova koji predstavljaju najmanje 50 % upisanog kapitala država članica i jednu trećinu članova Vijeća s pravom glasa, osim ako je Statutom predviđeno drukčije. Vijećem predsjedava predsjednik Banke, ali u tom svojstvu nema pravo glasa.

**Upravljački odbor** stalno je unutarnje tijelo Banke nadležno za donošenje odluka. Nadgleda svakodnevno poslovanje Banke, priprema odluke za potrebe Upravnog vijeća i vodi brigu o njihovoj provedbi. Sastaje se jednom tjedno. Upravljački odbor djeluje pod nadležnošću predsjednika Banke i pod nadzorom Upravnog vijeća. Ostalih osam članova čine potpredsjednici EIB-a. Članovi se imenuju na razdoblje od najviše šest godina, uz mogućnost ponovnog imenovanja, a odgovaraju isključivo Banci.

U Banci djeluje i neovisni **Revizijski odbor**, koji izravno odgovara Vijeću Guvernera. Zadužen je za reviziju financijskih izvještaja EIB-a i Grupe EIB-a, godišnju provjeru pravilnosti poslovanja EIB-a i vođenja njegovih knjiga te provjeru usklađenosti poslovanja Banke s najboljom bankarskom praksom. Svoje godišnje izvješće za prethodnu financijsku godinu Revizijski odbor podnosi Vijeću guvernera, zajedno s očitovanjem Upravljačkog odbora. Revizijski odbor sastavljen je od šest članova koji se imenuju na razdoblje od šest uzastopnih financijskih godina, bez mogućnosti ponovnog imenovanja. Usto, Upravno vijeće može imenovati i tri promatrača radi pomoći Odboru u obavljanju posebnih zadaća.



**Europska investicijska banka klimatska je banka EU-a.  
Doznajte više o našem radu u području klime:  
Klimatska i okolišna održivost ([www.eib.org/climate](http://www.eib.org/climate))**



**Europska investicijska banka stoji uz Ukrajinu.  
Doznajte više:  
EIB stoji uz Ukrajinu ([www.eib.org/standwithUkraine](http://www.eib.org/standwithUkraine))**



**Naši projekti donose prevagu u svakom sektoru svjetskog gospodarstva.  
Zaronite dublje:  
Svi projekti – financiranje i globalni utjecaj širom svijeta  
([www.eib.org/projects/all](http://www.eib.org/projects/all))**



# NACRT ODRŽIVOG ŽIVOTA

IZVJEŠĆE O RADU ZA 2023.



Europska  
investicijska banka | Grupa

pdf: ISBN 978-92-861-5629-8

HR 02/2024